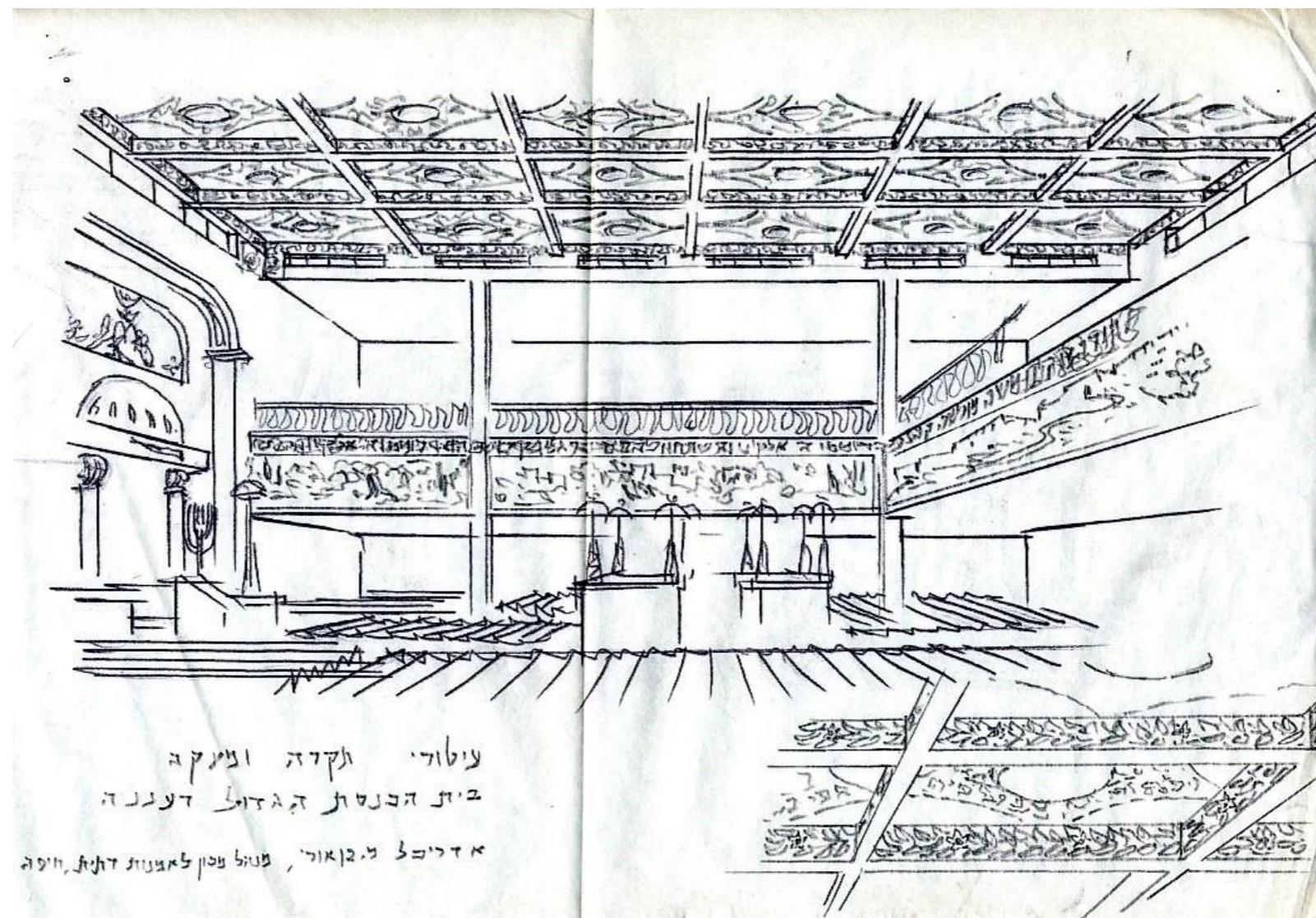

סקר ציורי קיר

בית הכנסת הגדול רעננה

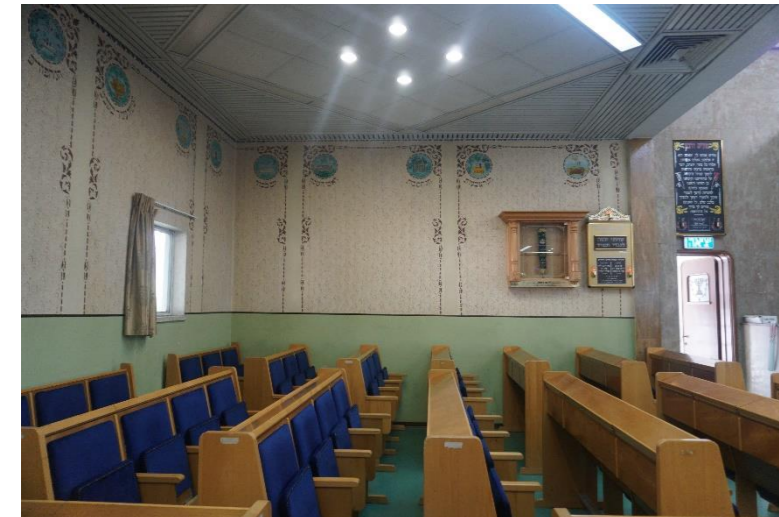
תיעוד: הילה מסינגר
אוקטובר 2019

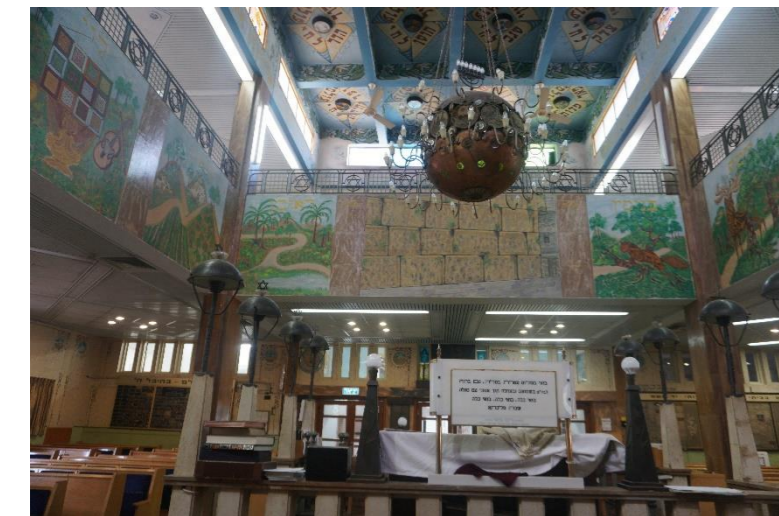
1957
ציור התקרה תוכנן בידי מאיר בן אורי ובוצע בידי הציירים לסקלי ורשלבך.

אחרי 1961
ציורי קיר במבואת הכניסה. ביצע אריה קובובויץ

אחרי 1961
ציורי קיר בחלל המרכזי. ביצע אריה קובובויץ

אחרי 1961
ציורי קיר במעקה עזרת הנשים הפונה להיכל. ביצע אריה קובובויץ

אחרי 1961
ציור מעל ארון הקודש וסמוך לתקרה סביב החלונות. ביצע אריה קובובויץ

בית הכנסת הגדול ברעננה נבנה בסוף שנות השלושים בידי האדריכל יהודה מגידוביץ' ונחנך בשנת 1939. בית הכנסת, כפי שנראה היום, מעוטר כולו בציורי קיר ותקרה. במקור לא היו קיימים ציורי קיר בתוך בית הכנסת. ציורי הקיר הראשונים הוזמנו בשנת 1957 בעקבות שיפוץ פנימי שנעשה לקראת חגיגות עשור למדינה. ציורי הקיר כפי שרואים היום נעשו בשני שלבים לפחות: בשלב הראשון בשנת 1957, צוירה התקרה והקורות הסמוכים לה. הציור תוכנן בידי האדריכל והאמן מאיר בן אורי ובביצוע הציירים לסקלי ורשלבך (לפי מכתבים שהשאיר אחריו בן אורי). בן אורי העביר הצעות נוספות לציורי קיר בשנת 1961 לקירות הסמוכים, לתקרה סביב החלונות ומעל לארון הקודש, הצעות אלו לא יצאו אל הפועל בסופו של דבר, מסיבה לא ידועה. השלב השני - לא ידוע תאריך אך נעשה בוודאות אחרי 1961 - בשלב זה נעשו מרבית הציורים: הקירות הסמוכים לתקרה סביב החלונות, מבואת הכניסה, קירות ההיכל בקומת הקרקע, ציור מעל לארון הקודש וכן קירות המעקה של עזרת הנשים הפונים להיכל. ציורים אלו נעשו בידי הצייר אריה קובובויץ, כפי שחתום על קירות ההיכל. לא נמצאו חומרים אודות הצייר ועבודתו בבית הכנסת. בציור הסמוך לתקרה שמר קובובויץ פחות או יותר על הרקע הכחול בו צוירה התקרה של בן אורי אך ניתן להבחין בשינוי סגנוני מובהק בין עבודתו של בן אורי לעבודתו של קובובויץ. קיימות גם מנורות תקרה מצוירות וחלונות מצוירים סמוך לתקרה ובחלל הכניסה. לא ברור בידי מי ובאיזו שנה צוירו פרטים אלו. בנוסף ניתן להבחין בתיקונים והשלמות שנעשו מאוחר יותר לציוריו של קובובויץ. בסקר זה אביא תיעוד צילומי, איקונוגרפי והיסטורי לשתי התקופות בהן צויר בית הכנסת. הסקר נשען בין היתר על חליפת מכתבים שבין האמן בן אורי להנהלת בית הכנסת לתכנון ציורי התקרה.

ההיכל המרכזי המצויר כפי שנראה היום.

צילום משנה לא ידועה. באדיבות ארכיון רעננה.

1945 ארון הקודש בבית הכנסת הגדול ברעננה.
תמונה מתוך הספר: יהודה מגידוביץ'- אדריכל מאת גלעד
דובשני.

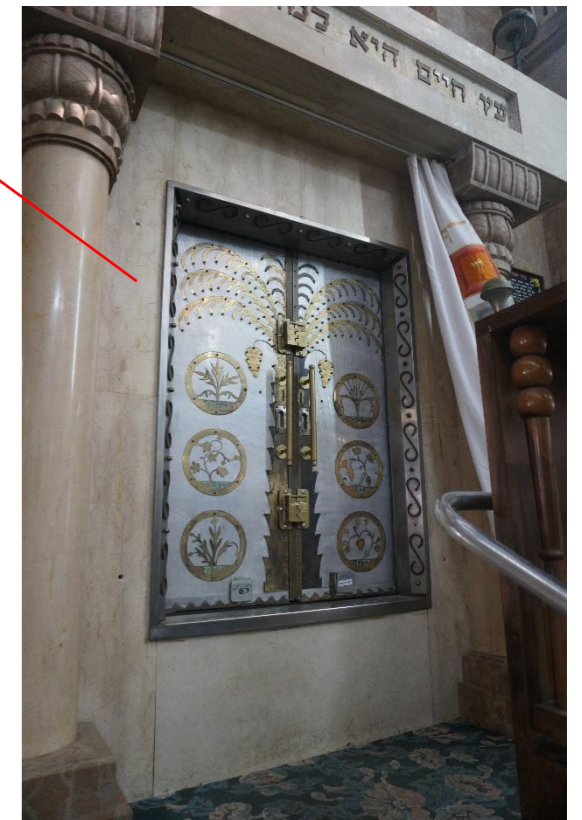
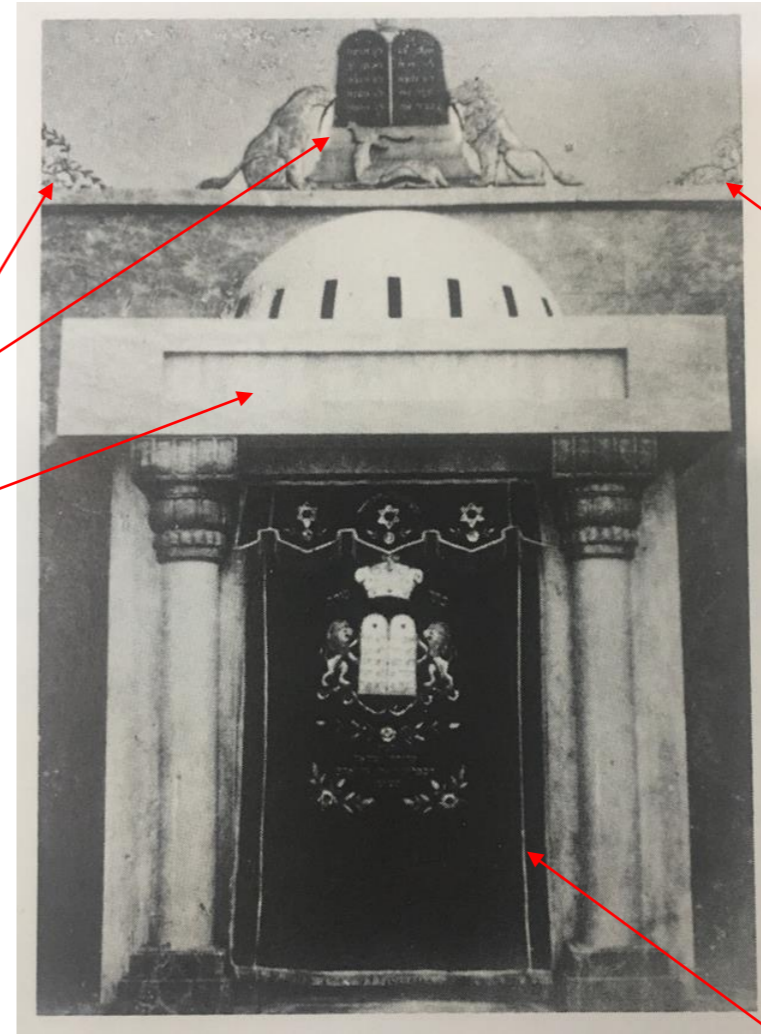
בשתי התמונות ההיסטוריות ניתן לראות שהמעקה המקיף את
עזרת הנשים וכן הקיר מאחורי ארון הקודש עדיין לא מצוירים.

שלט המלמד שהכתובת "עץ חיים..." הקבועה במבנה ארון הקודש נוספה בשנת 1988. במקור ניתן לראות שהארון ללא כתובת.

מנורות על גבי הדלתות משני צידיו של ארון הקודש. לפי הסגנון מיוחס גם לזאב רבן אך לא קיימות הוכחות לכך

1945, ארון הקודש בבית הכנסת עוצב בידי זאב רבן, אמן ומורה בצלאל וממקימיו. מאבות האמנות הארצישראלית בתקופת היישוב. רבן שילב ביצירתו אורנומנטיקה ותמונות המייצגות את תחיית החברה היהודית בארץ ישראל. את הקשר בין זאב רבן ליהודה מגידוביץ' ניתן לראות החל משנות העשרים, בין היתר באריחי בצלאל שמעטרים חלק מבנייני מגידוביץ' וכן בבית הכנסת הגדול בתל אביב שם עיצב את המנורות, תשמישי הקדושה וחלונות הוויטראז'. ייתכן וקיימים פריטים נוספים בבית כנסת זה שעוצבו בידי זאב רבן.

תיאור שבעת המינים על גבי דלתות ארון הקודש

מאיר בן אורי

ר' מאיר בן אורי ז"ל נולד בריגה בירת לטביה בשנת 1908, בשם מקסימיליאן וסבוצקי.
 למד בברלין, לימודי תיכון והשכלה גבוהה בארכיטקטורה- תוך התמחות בנושא בנין ערים, ובמקביל למד והשתלם באקדמיה לאמנות.
 בן אורי למד נגינה מצעירותו, פסנתר, חליל, חלילית ובללייקה.
 בתקופת לימודיו בברלין, בהיותו חבר ומדריך בתנועת הנוער הציונית, בחר לעצמו את השם בן אורי, כשם האמן והאדריכל המקראי בצלאל בן אורי.
 בשנת 1934, עלה לארץ ישראל, והתיישב בחיפה.
 הוא החל לעסוק בארכיטקטורה ויחד עם זאת הפך תלמידו ובן ביתו של הצייר, אמן התחריט, והמנהיג הציוני הדתי, פרופ' הרמן שטרוק ז"ל.

בן אורי פעל כאמן רב תחומי, אשר שילב ביצירותיו תחומי אמנות שונים- ארכיטקטורה, ציור, מוסיקה, כתיבה והפקת סרטים מצוירים.
 תחומי יצירתו של בן אורי משתרעים על תחומים רבים, ובהם: תכנון ישובים, מוסדות ציבור, מוסדות חינוך, אנדרטאות ומצבות זיכרון. שיפוץ מקומות קדושים, תכנון בתי כנסת, ארונות קודש ועוד.
 בן אורי אייר ספרים, בעיקר בנושאים תנכיים, אגדות חז"ל, ונפגי ארץ ישראל. הוא יצר כ-120 תחריטים, צייר ורשם מאות סקיצות, רישומים, אקוורלים, וכ- 250 תמונות שמן.
 בן אורי כתב מעל 250 מאמרים בנושאים שונים שבמרחבי יצירתו ועיסוקיו.

בן אורי הלחין לחנים רבים, וגם התאים יצירות קלסיות רבות (בעיקר קנונים) לפסוקים מהתנ"ך, לפרקי תפילה ולזמירות שבת ומועד.
 בן אורי ניצח על מקהלות שהקים במקומות שונים, מברלין דרך עמק בית שאן, כפר הנוער הדתי וקריית שמואל ובהם לימד את היצירות שהלחין והתאים.
 הפסוק אותו כתב על קיר ביתו, ואשר שימש כמוטו ליצירתו היה "טוב טעם ודעת למדני..." (תהילים קי"ט).
 פסוק זה בא לבטא את האמונה שטעם-טוב צריך ללמד וצריך להנחיל לא רק ליחידים אלא גם לציבור כולו, מתוך אמונה שלמה בתורה ובקיום המצוות.

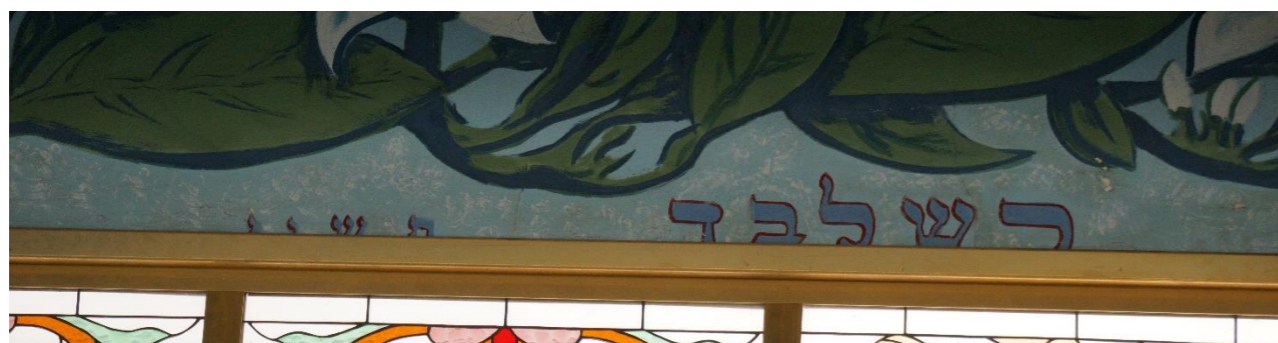
הציורים בתקרת בית הכנסת ובקורותיה התומכות, תוכננו בידי האדריכל האמן מאיר בן אורי בשנת 1957 ובביצוע הצייר לסקלי והצייר רשלבך. שמותיהם של בן אורי ושל רשלבך נחתמו סמוך לתקרה.
 בשנת 1961, בעקבות דרישת בית הכנסת, הכין בן אורי רישומים וסקיצות עבור אזורים נוספים בבית הכנסת, אולם ביצועם לא יצא אל הפועל, מסיבה לא ידועה. לאחר 1961 עוטרו קירות רוב בית הכנסת על ידי הצייר אריה קובובויץ.

מאיר בן אורי היה אדריכל וצייר פעיל ומוכר בדורו במיוחד בכל מה שקשור לאמנות דתית. הוא עיצב וצייר מספר בתי כנסת ברחבי הארץ והשאיר אחריו מספר רב של יצירות העוסקות בדמויות ובסיפורים מן המקרא.

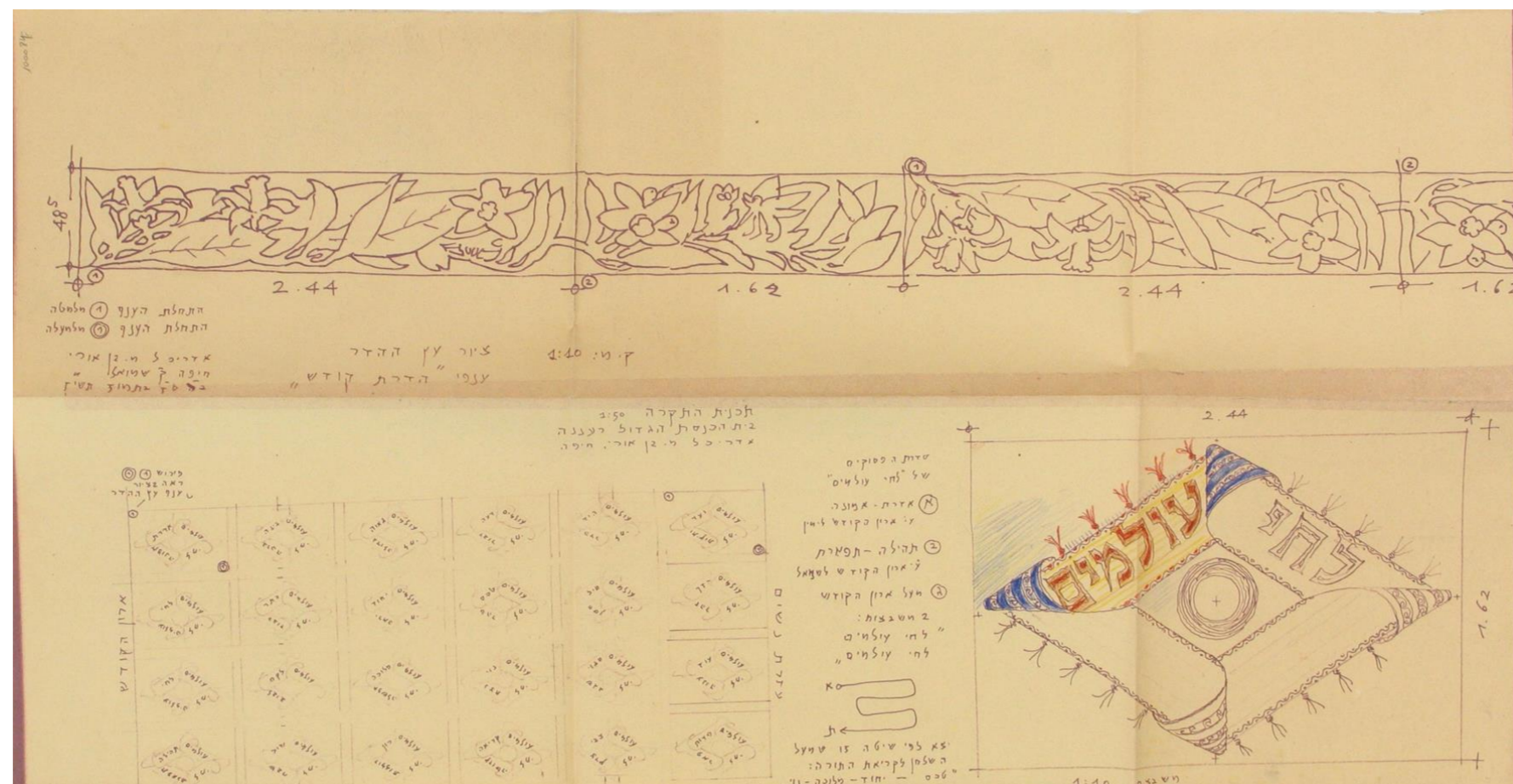
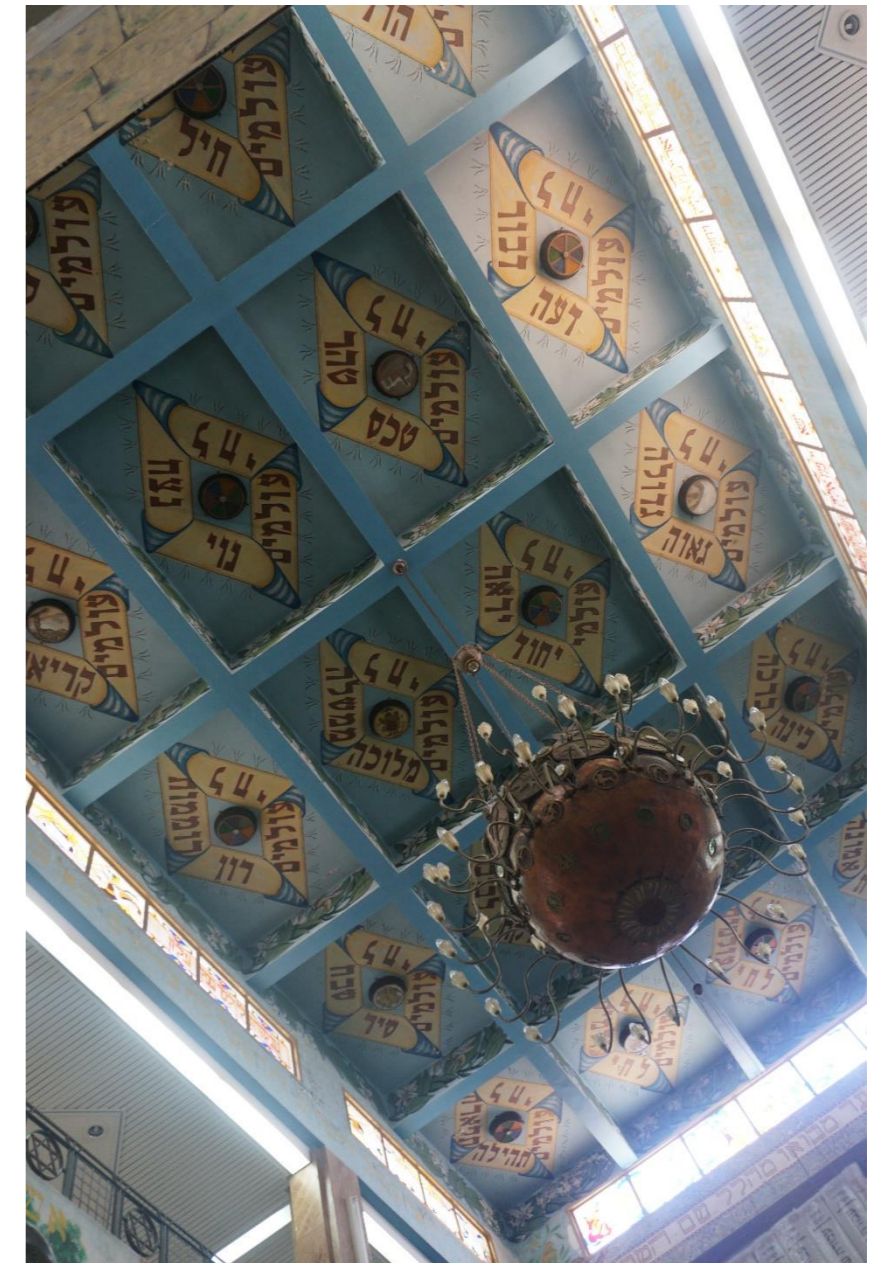
במסגרת הכנת סקר זה, ביקרתי במוזיאון לאמנות יהודית דתית על שמו. את המוזיאון על אוסף יצירות האמנות והארכיון שלו מנהל בנאמנות ובאהבה גדולה בנו יאיר בן אורי. יאיר נידב אינפורמציה רבה מתוך כתביו של אביו בנוגע לציורים בבית הכנסת ברעננה והם מובאים כולם בסקר זה.

מאיר בן אורי, האמן, היטיב לשמור את כל המכתבים שעברו בינו ובין הנהלת בית הכנסת למן פנייתם הראשונה בהזמנת העבודה מבן אורי באביב 1957, ועד למכתב האחרון ובו דרישת התשלום בקיץ 1961. כמו כן השאיר אחריו בן אורי סקיצות, רישומי הכנה ואף ציורים בקנ"מ 1:1 של חלק מן הציורים.

מפאת גילו המתקדם לא ביצע בן אורי את העבודה ועל כן היה עליו להעביר הוראות ורישומים מדויקים לציירים המבצעים. מתוך כתביו עולים כמה שמות של ציירים: מר לסקלי העובד אצל מר וולף בפירמה הנקראת "פרסום וולף". בנוסף מוזכר הצייר רשלבך בביצוע הציורים באותה שנה. שמו של רשלבך חתום על תקרת בית הכנסת. לא ברור אם לסקלי או רשלבך או שניהם יחד ביצעו את ציור התקרה "לחיי עולמים" המצוירת בריבועי התקרה. כמו כן לא נמצאו חומרים על ציירים אלה.
 גם במכתבים משנת 1961 מוזכר גם הצייר רשלבך. הצייר שלום זאב רשלבך פעל בשנות העשרים כאחד מציירי השבלונות בבתיים האקלקטיים בתל-אביב (ייתכן שמדובר באותו צייר).

ציור התקרה של האמן והאדריכל מאיר בן אורי משנת 1957
 ציור התקרה לפי תפילת "לחיי עולמים" ולפי סדר הא"ב.
 הציור בקורות הניצבים הוא של ענף עץ הדר בגלל מיקומו של
 בית הכנסת ברעננה, אזור שהיו בו פרדסים רבים.
 בתמונה למטה ניתן לראות סקיצה של האמן מאיר בן אורי משנת
 1957. בסקיצה נותן בן אורי מידות והסברים מפורטים לציורי
 התקרה. הוא מתאר היכן מתחיל והיכן מסתיים הציור ומהו כיוון
 התפילה, לפי מיקום ארון הקודש. את הסקיצות הוא יעביר לצייר
 המבצע.
 מנורות התקרה מצוירות גם הן אך לא נמצאים בכתביו של בן
 אורי. לא ברור אם המנורות צוירו באותה התקופה ועל ידי מי.

כל המסמכים ההיסטוריים באדיבות
 יאיר בן אורי. מוזיאון בן אורי לאמנות
 יהודית דתית

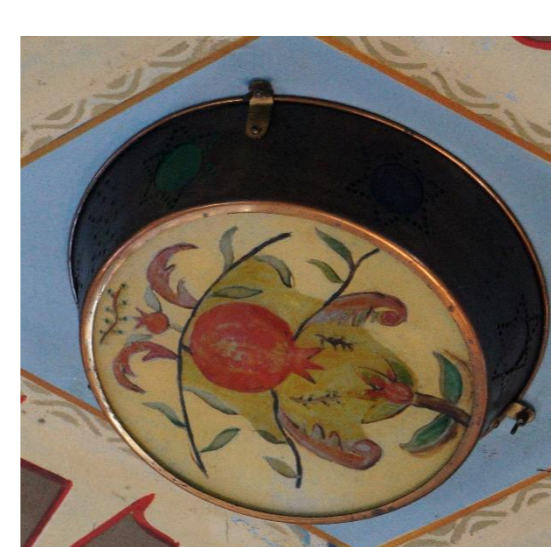
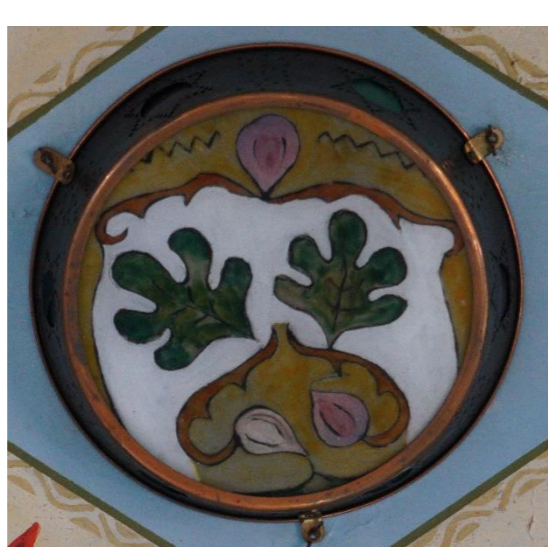
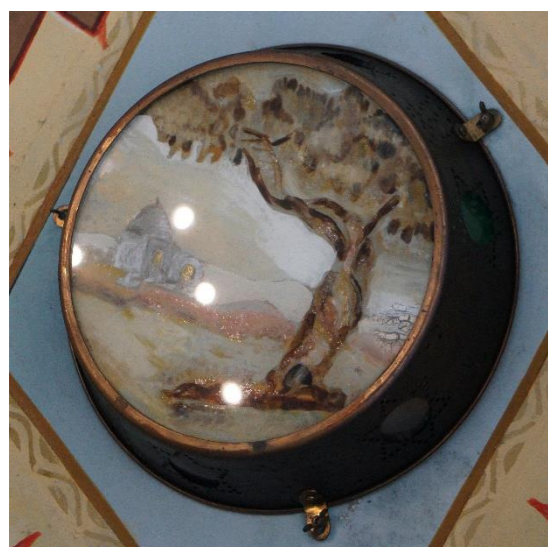

מסמך מספר 1 – מתאריך 11/3/57- פנייה לאדריכל מאיר בן אורי בבקשה לתכנן ציורי הקיר בבית הכנסת לאחר המלצה של משרד הדתות.
 במסמך מספר 2 מתאריך- 14/3/57 מובאת תשובתו של בן אורי ותיאום פגישה.
 הפגישה התקיימה ב- 31/3/57.

מסמך מס 1

ב"ה י"א' אדר ב' תשי"ז (4/3/57)

לכבוד
 הנהלת בית הכנסת הגדול ברעננה
 לידי טר ב. ברקאי
 רעננה

א.נ.נ.

בחור תשובה לסכתכנס סיום ח' אדר ב' ש.ז.
 בדבר עבודות ציור בבית הכנסת הגדול ברעננה, הריני טוען
 לטור אליכם ולדון במקום על האפשרויות מבחינת השאלה
 האמנותית-דתית ושכנית-תקציבית.
 רצוי שתתקשרו אתי עוד הפעם, כדי לפי לוח הזמנים
 שלי אני רוצה אי"ה להיות ביום א' כ"ב באדר ב' ש.ז.
 (25/3/57) אחרי הצהריים (1400-1700) אם לפתרת ביום ב'
 כ"ב באדר ב' ש.ז. (26/3/57) לפני הצהריים סוקדט (900-1100)
 כדרכי שתל אביב לחיפה.
 ביום א' (25/3/57) אהיה במשרד הדתות יפו תל אביב
 ותבקשו אותי לטלפון מסט. 5-82334 בשעות 1000-1200.
 ב ב ר כ ה

אדריכל ס. בן אורי
 סנהל הסכון לאמנות דתית, חיפה

נצח
 2/4/57 - 4/4/57

מסמך מס 2

ב"ה י"א' אדר ב' תשי"ז (4/3/57)

לכבוד
 הנהלת בית הכנסת הגדול ברעננה
 לידי טר ב. ברקאי
 רעננה

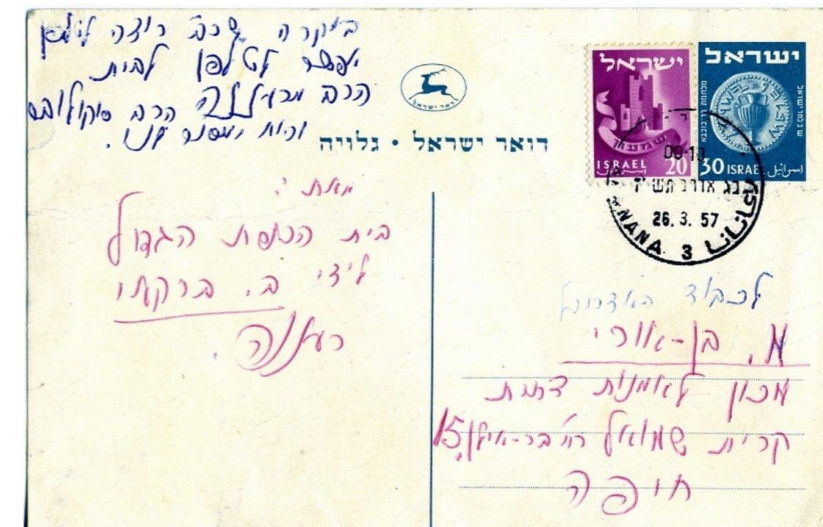
א.נ.נ.

בחור תשובה לסכתכנס סיום ח' אדר ב' ש.ז.
 בדבר עבודות ציור בבית הכנסת הגדול ברעננה, הריני טוען
 לטור אליכם ולדון במקום על האפשרויות מבחינת השאלה
 האמנותית-דתית ושכנית-תקציבית.
 רצוי שתתקשרו אתי עוד הפעם, כדי לפי לוח הזמנים
 שלי אני רוצה אי"ה להיות ביום א' כ"ב באדר ב' ש.ז.
 (25/3/57) אחרי הצהריים (1400-1700) אם לפתרת ביום ב'
 כ"ב באדר ב' ש.ז. (26/3/57) לפני הצהריים סוקדט (900-1100)
 כדרכי שתל אביב לחיפה.
 ביום א' (25/3/57) אהיה במשרד הדתות יפו תל אביב
 ותבקשו אותי לטלפון מסט. 5-82334 בשעות 1000-1200.
 ב ב ר כ ה

אדריכל ס. בן אורי
 סנהל הסכון לאמנות דתית, חיפה

מסמך מס 3

25/3/57- גלויה מהנהלת בית הכנסת לבן אורי בדבר תיאום הפגישה.

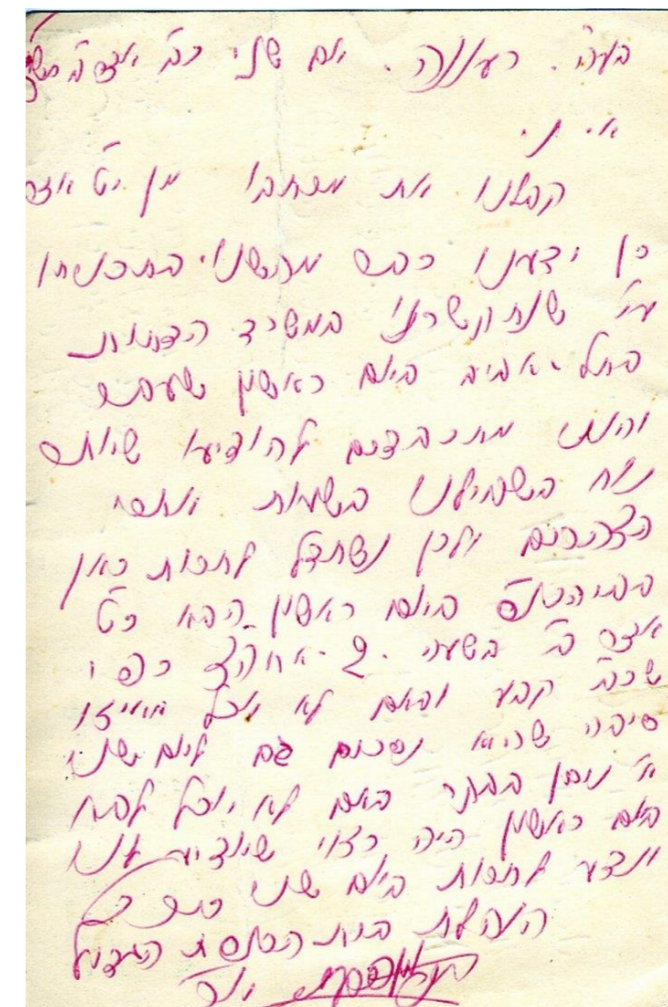
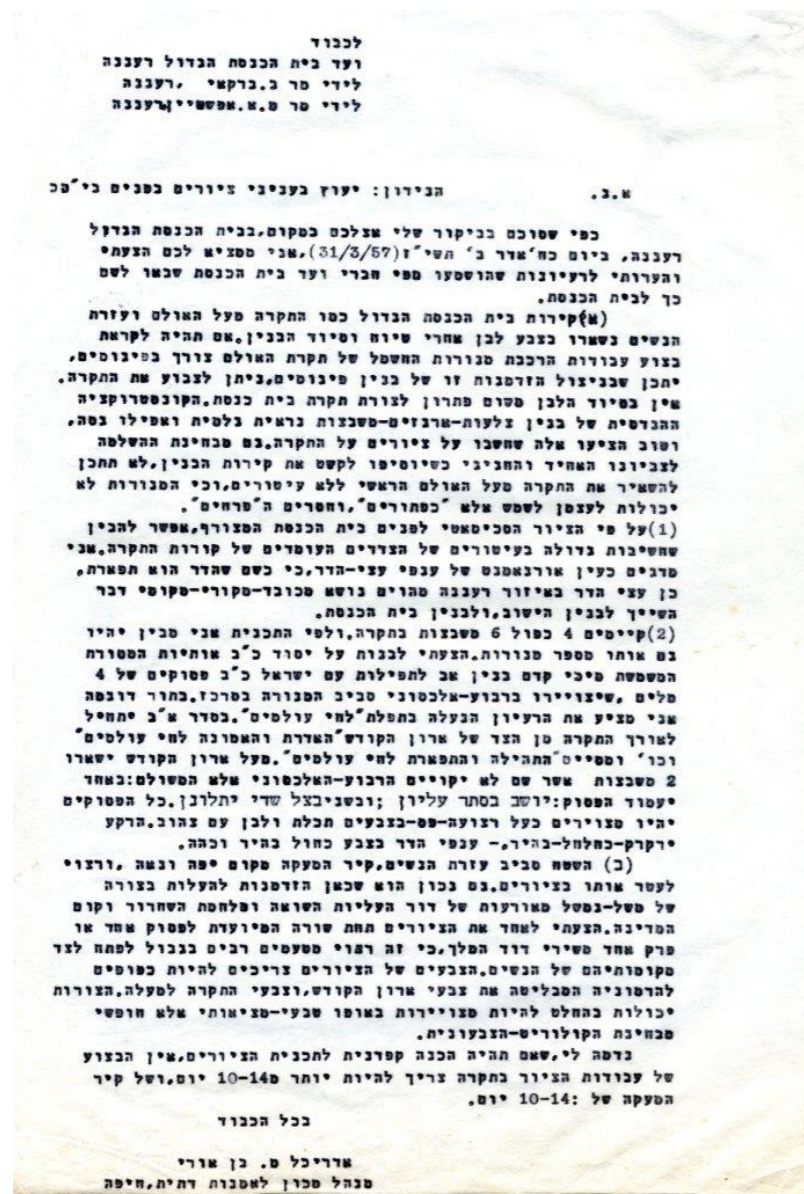
מסמך מס' 4

מכתב להנהלת בית הכנסת (ללא תאריך), לאחר הפגישה שהתקיימה ב- 31/3/57 מציע בן אורי ציורים בשלושה אזורים:

א- עיטור קורות התקרה בענפי עץ ההדר- בגלל השייך לרעננה, "דבר המשייך לבניין הישוב ולבניין בית הכנסת" כדבריו.

ב- 24 משבצות התקרה- חלוקת הריבועים לפי סד הא"ב על פי תפילת "לחיי עולמים".

ג- עיטור קירות המעקה מתחת לעזרת הנשים במאורעות דור העליות, השואה, מלחמת השחרור וקום המדינה תחת פסוק משירי דויד המלך. - סעיף זה לא בוצע בסופו של דבר.

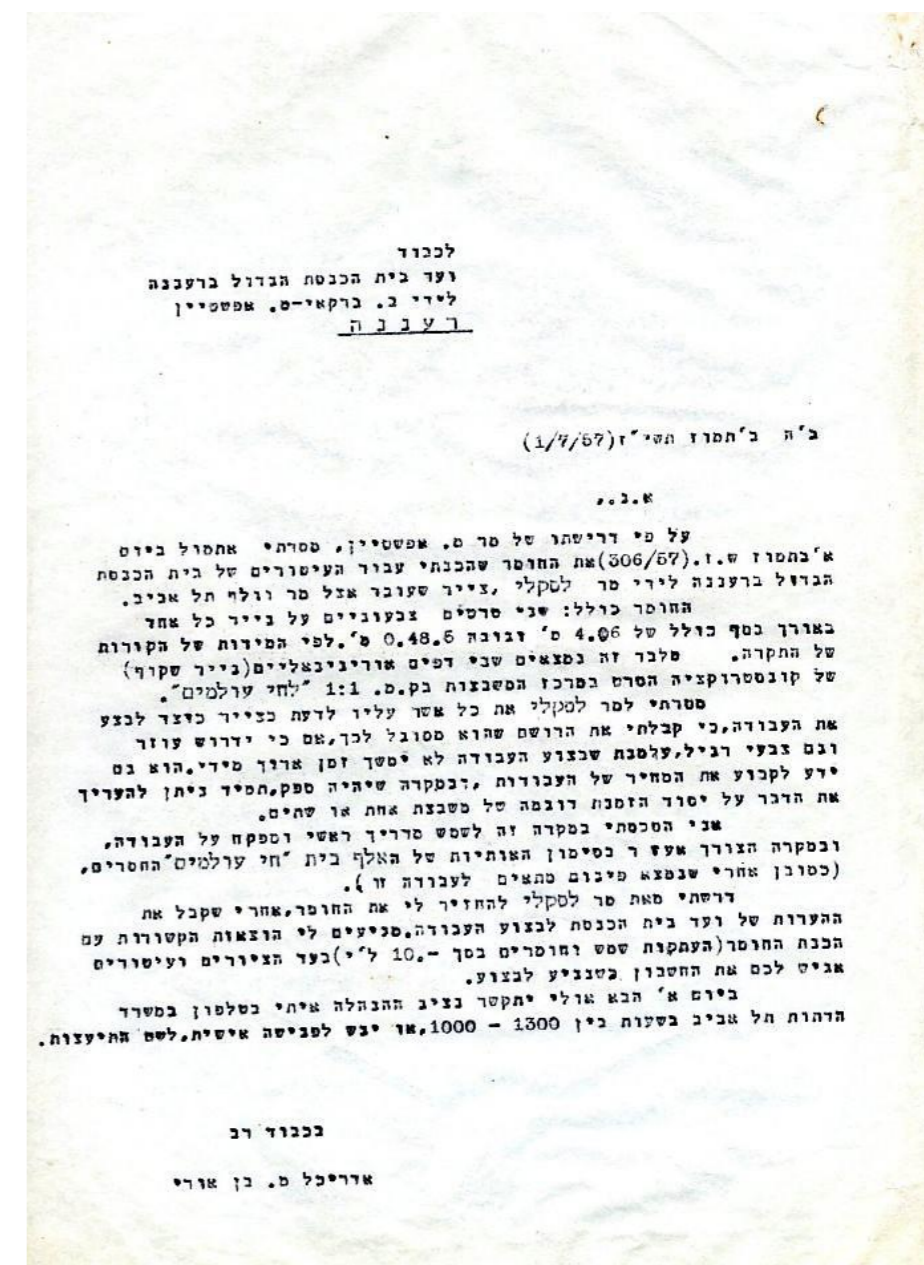
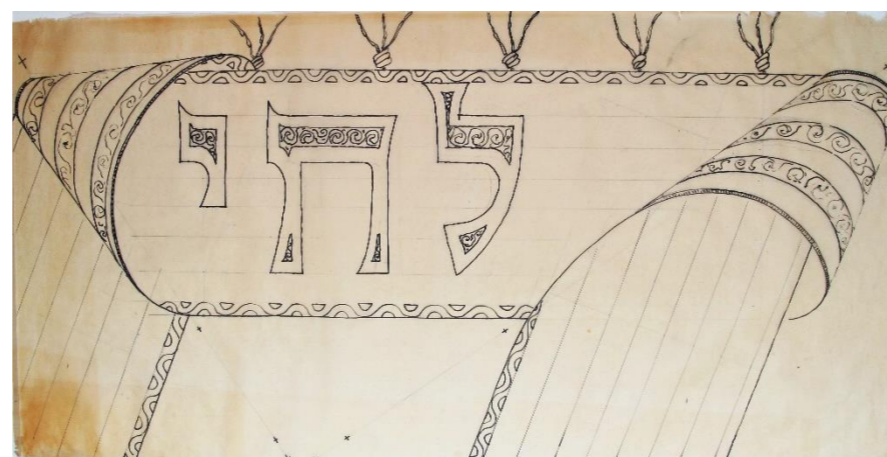
מסמך מס' 7

מכתב מתאריך 1/7/57 - מבן יאיר לוועד בית הכנסת. מעדכן שהעביר סקיצות בגודל של 1:1 לצייר המבצע - מר לסקלי שעובד אצל מר וולף מתל אביב.

הסקיצות שנמסרו לצייר הם:

- שני סרטים צבעוניים לפי מידות קורת התקרה (מסמך מס 7א)
- נייר שקוף בגודל 1:1 של ציור הסרט ועליו הכתובת "לחיי עולמים" במרכז המשבצות (מסמך מס 7ב)

מסמך מס' 7ב

מסמך מס' 7א

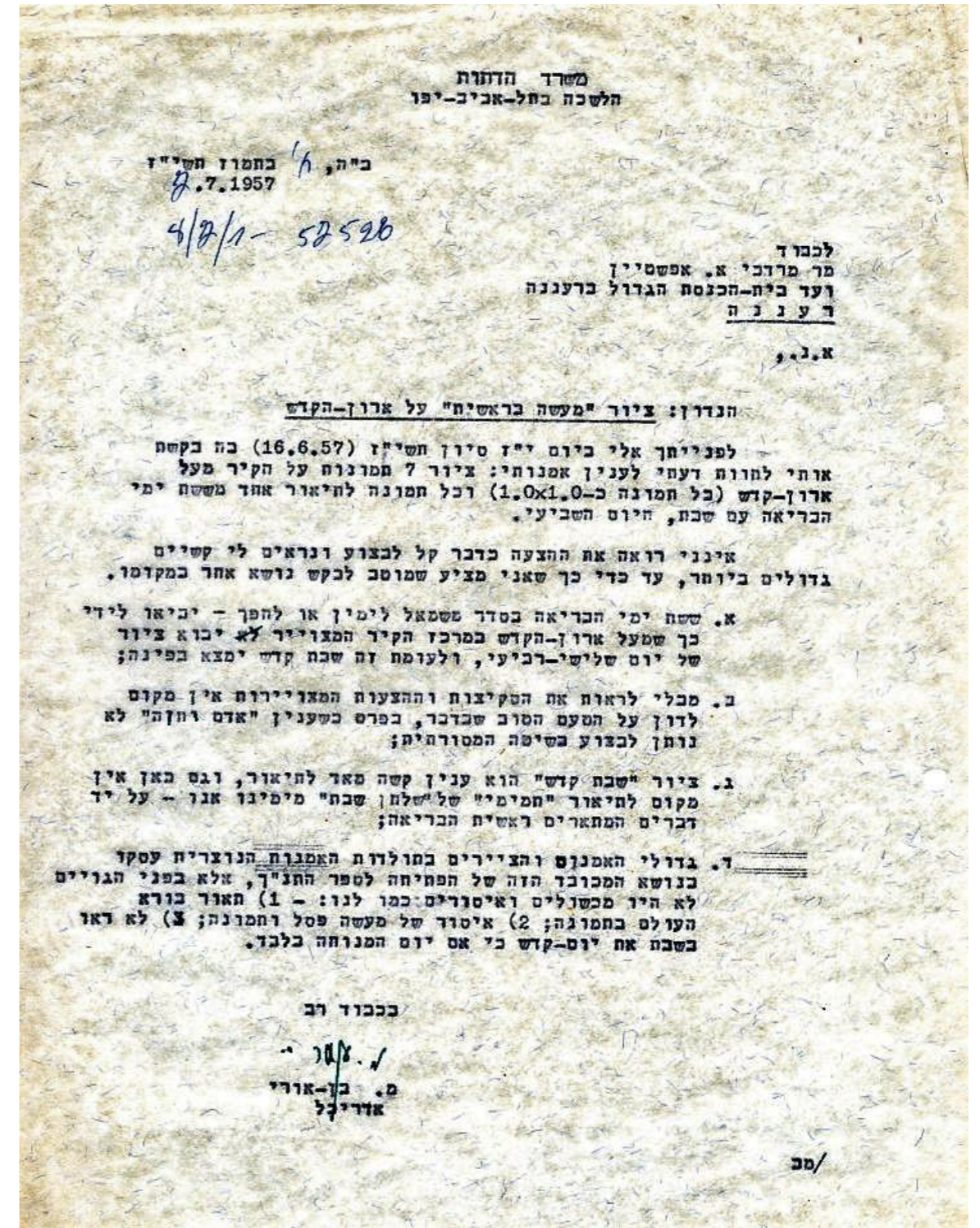
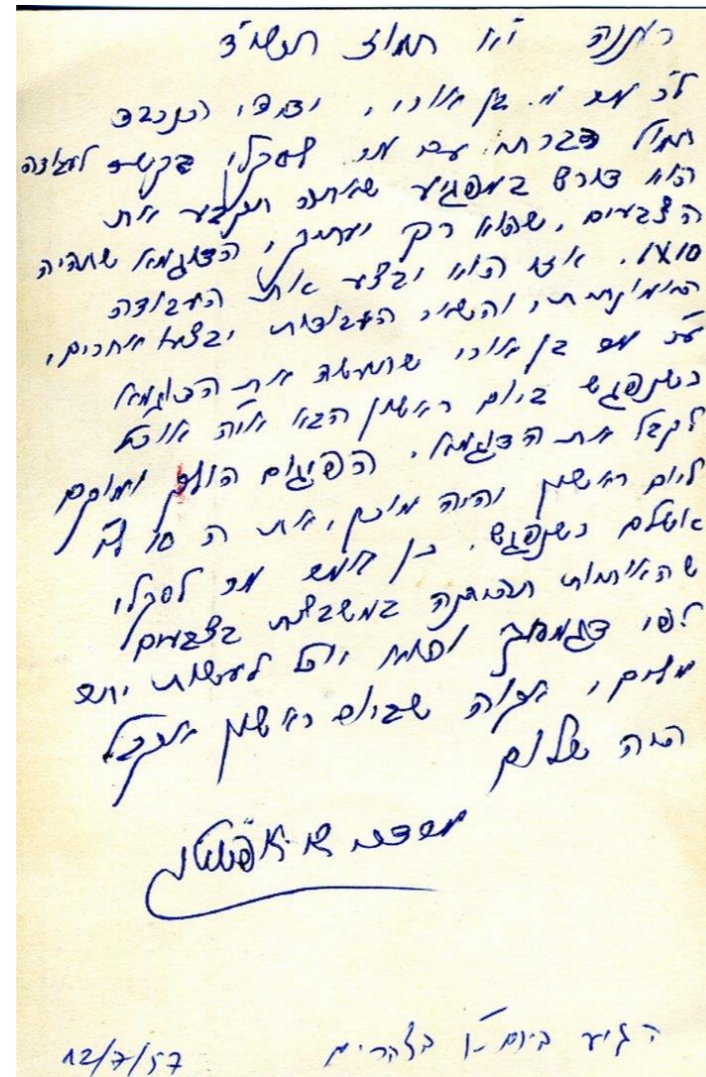
מסמך מס 8

7/7/57 מכתב תשובה מבן אורי למר אפשטיין מהנהלת בית הכנסת, לאחר שנתבקש לתת דעתו לציור מעשה בראשית בקיר המזרחי. בן אורי מפרט את חוות דעתו השלילית לגבי ציור זה. הציור לא בוצע

מסמך מס 9

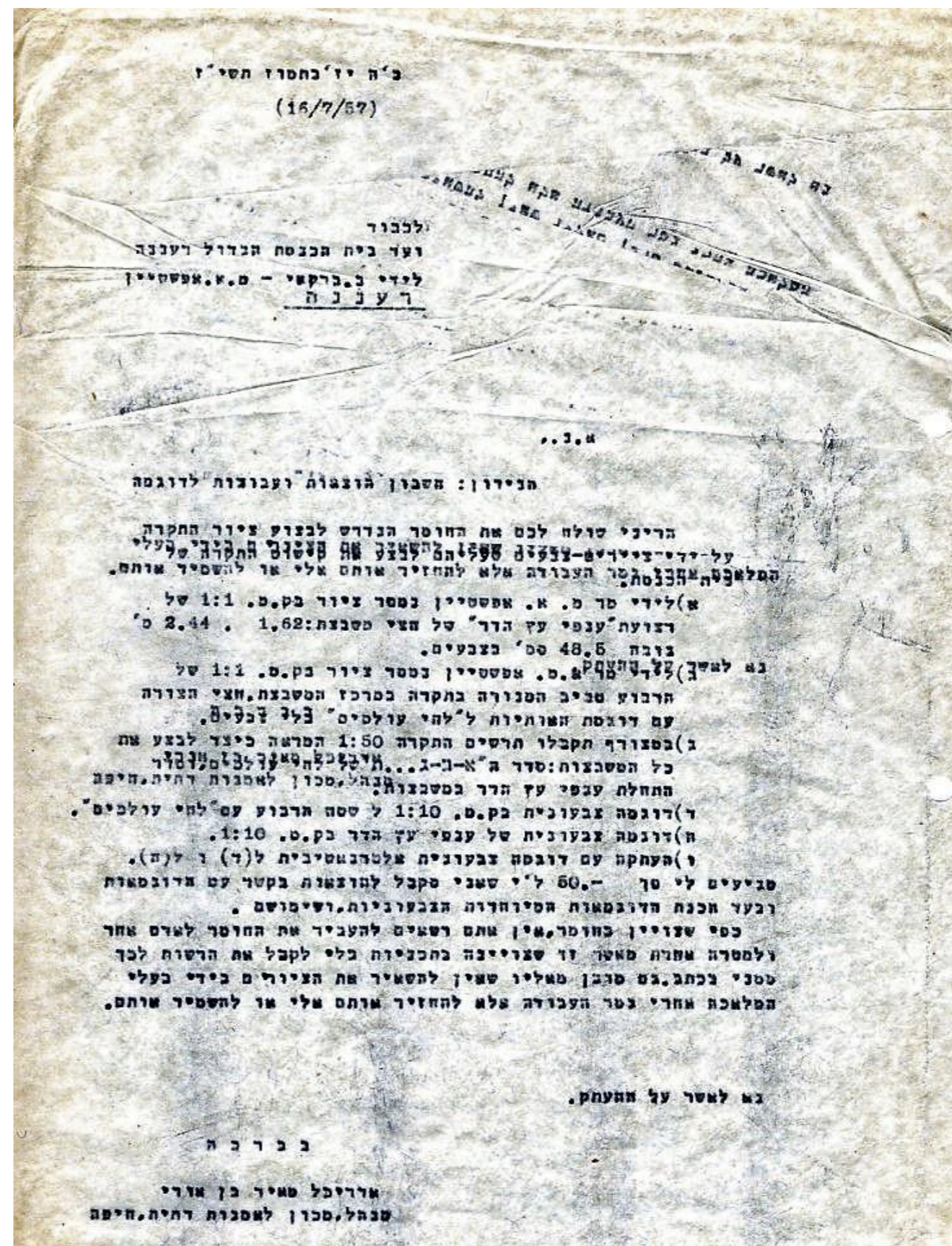
11/7/57 גלויה ממר אפשטיין מהנהלת בית הכנסת. מעדכן שנפגש עם הצייר לסקלי, מבצע העבודה. מר לסקלי מבקש שבן אורי יקבע מהם הצבעים וכן דוגמא בק"מ 1:10 של ציורי התקרה.

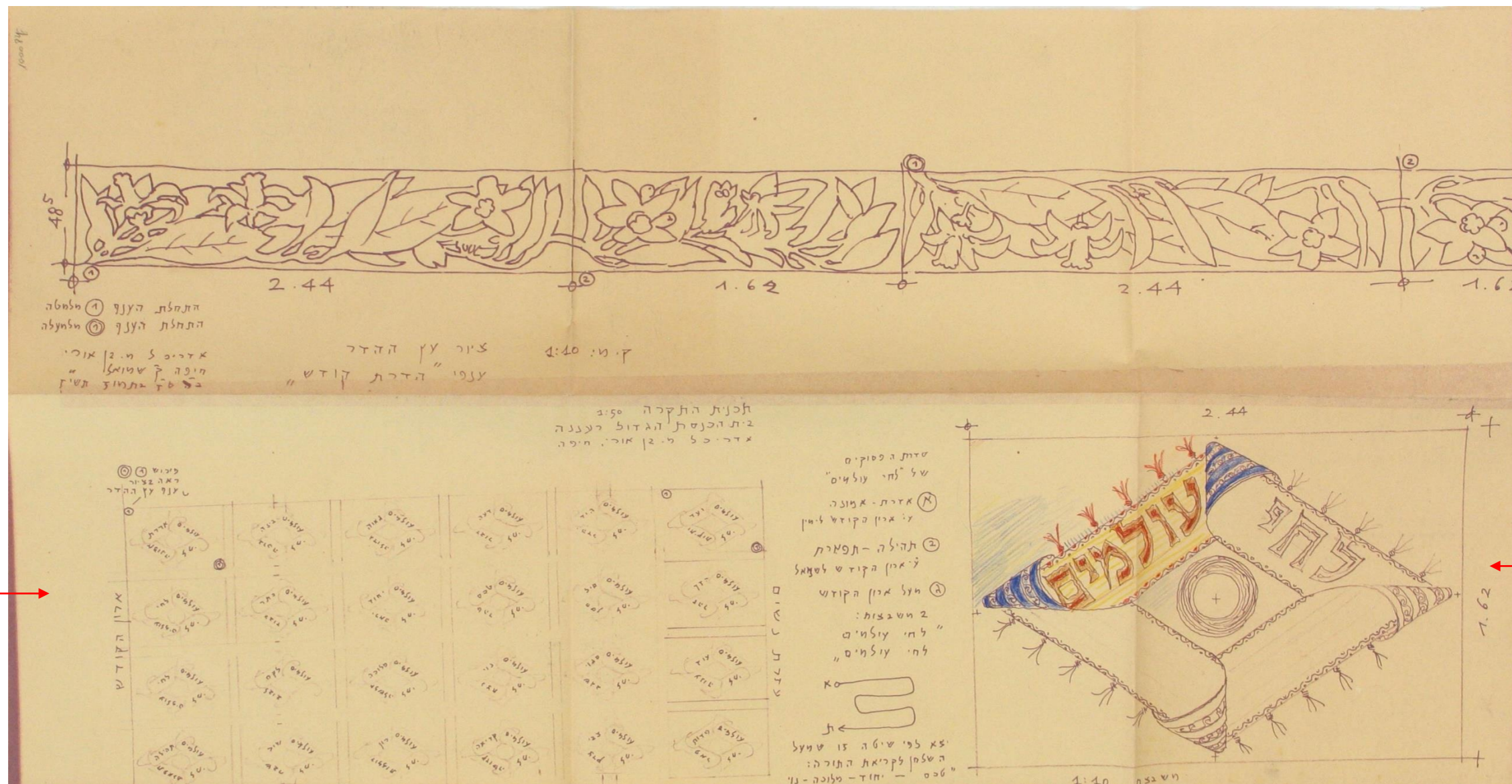

מסמך מס 10

- 16/7/57 מכתב מבן אורי לוועד בית הכנסת ובו חשבון הוצאות והחומר הדרוש לביצוע העבודה, כפי שנתבקש במכתב הקודם.
 למכתב מצורפים ציורים:
- א- ציור בקנ"מ 1:1 של רצועת ענפי עץ ההדר- נמסר ב- 1/7/57. (מסמך 7ב)
  - ב- ציור בקנ"מ 1:1 של הריבוע סביב המנורה בתקרה עם הכתובת "לחיי עולמים"- נמסר ב- 1/7/57 (מסמך 7א)
  - ג- תרשים התקרה 1:50 המנחה כיצד לבצע את ציור התקרה עם כיוון רישום אותיות הא"ב. (מסמך 10א)
  - ד- דוגמא צבעונית בק"מ 1:10 "לחיי עולמים" (מסמך 10ב)
  - ה- דוגמא צבעונית של ענפי עץ ההדר בקנ"מ של 1:10 (מסמך 10ג)
  - ו- אלטרנטיבה צבעונית לסעיפים ד' ו- ה. (חסר או לא קיים)

10א
 תרשים התקרה
 בקנ"מ 1:50
 והסבר באיזה
 אופן לבצע את
 ציור התקרה.

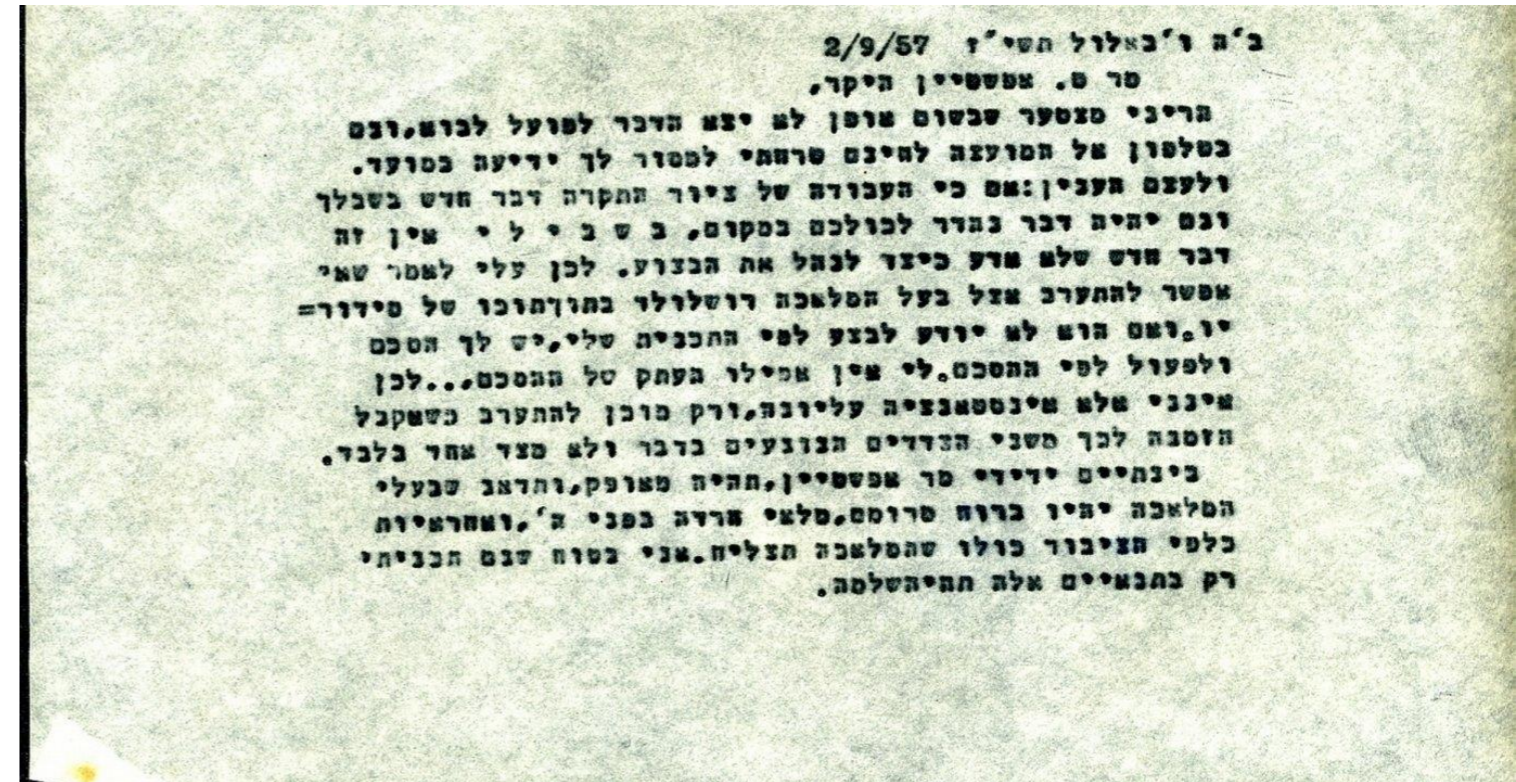
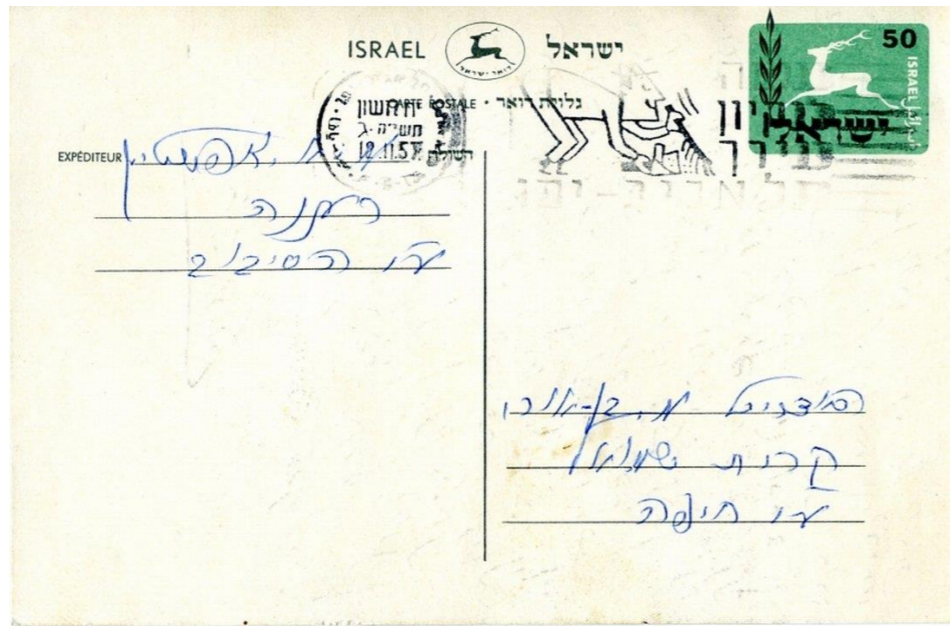
10ב
 דוגמא
 צבעונית
 לכיתוב "לחי"
 עולמים:
 בקנ"מ 1:10

10ג
 רצועה צבעונית
 של ענפי עץ ההדר
 בקנ"מ 1:10

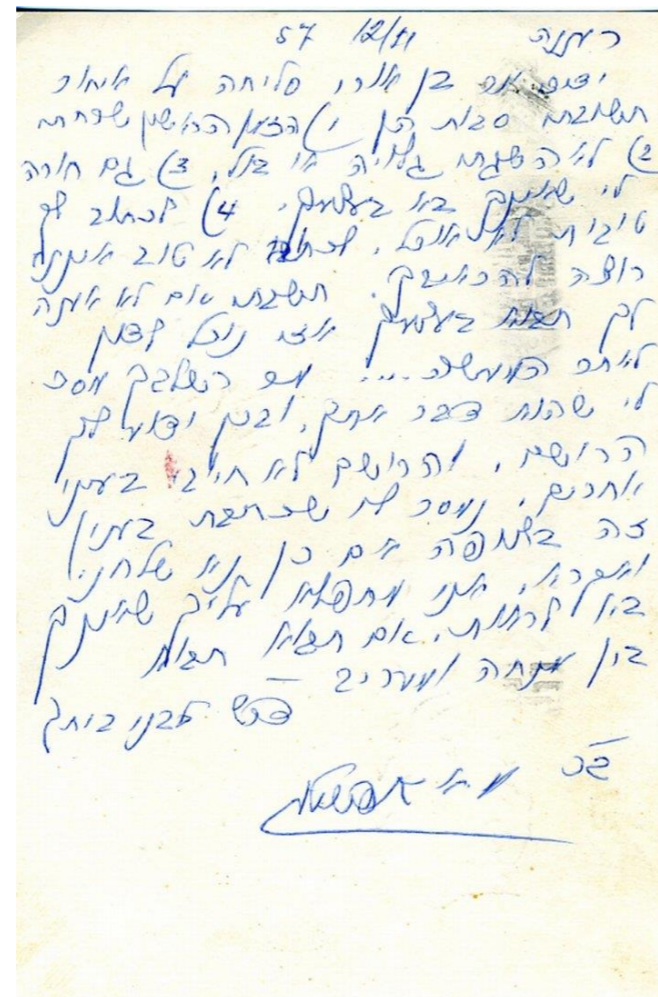
מסמך 11

2/9/57 – מבן אורי למר אפשטיין. נכתב כנראה בעקבות חוסר שביעות רצון מהצייר המבצע רושלווד (טעות במקור- הכוונה כנראה לרשלבר).
 בן אורי לא רוצה להתערב בחילוקי הדעות ביניהם אלא אם כן הדבר יתבקש משני הצדדים. מבקש לנהוג באיפוק כלפי מבצעי העבודה.

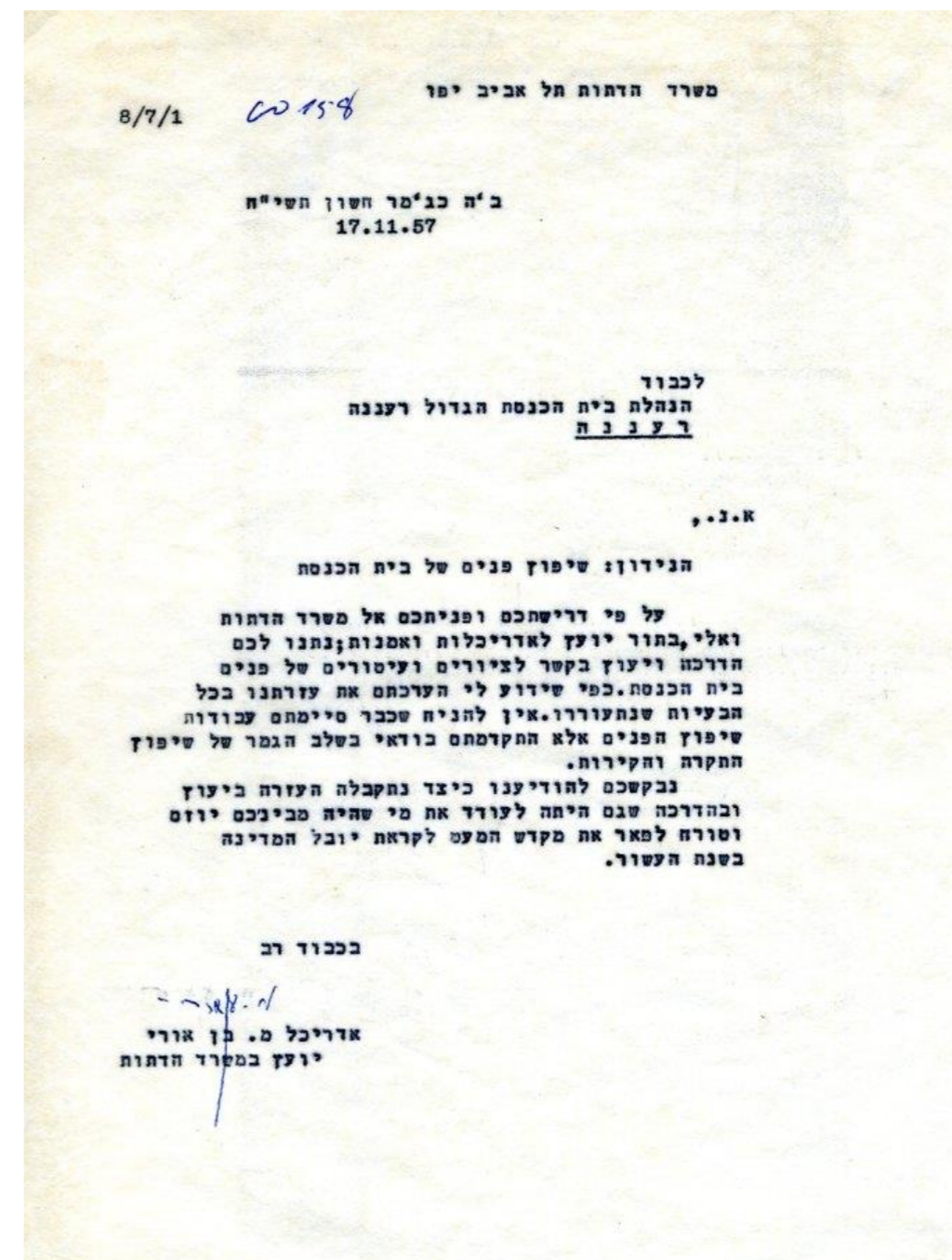
מסמך 12

12/11/57 גלויה ממר
 אפשטיין לבן אורי. אפשטיין
 מלין על כך שבן אורי לא
 מגיע לראות את התקדמות
 העבודה. מביע חוסר
 שביעות רצון מהתקדמות
 העבודה או מהצייר המבצע.

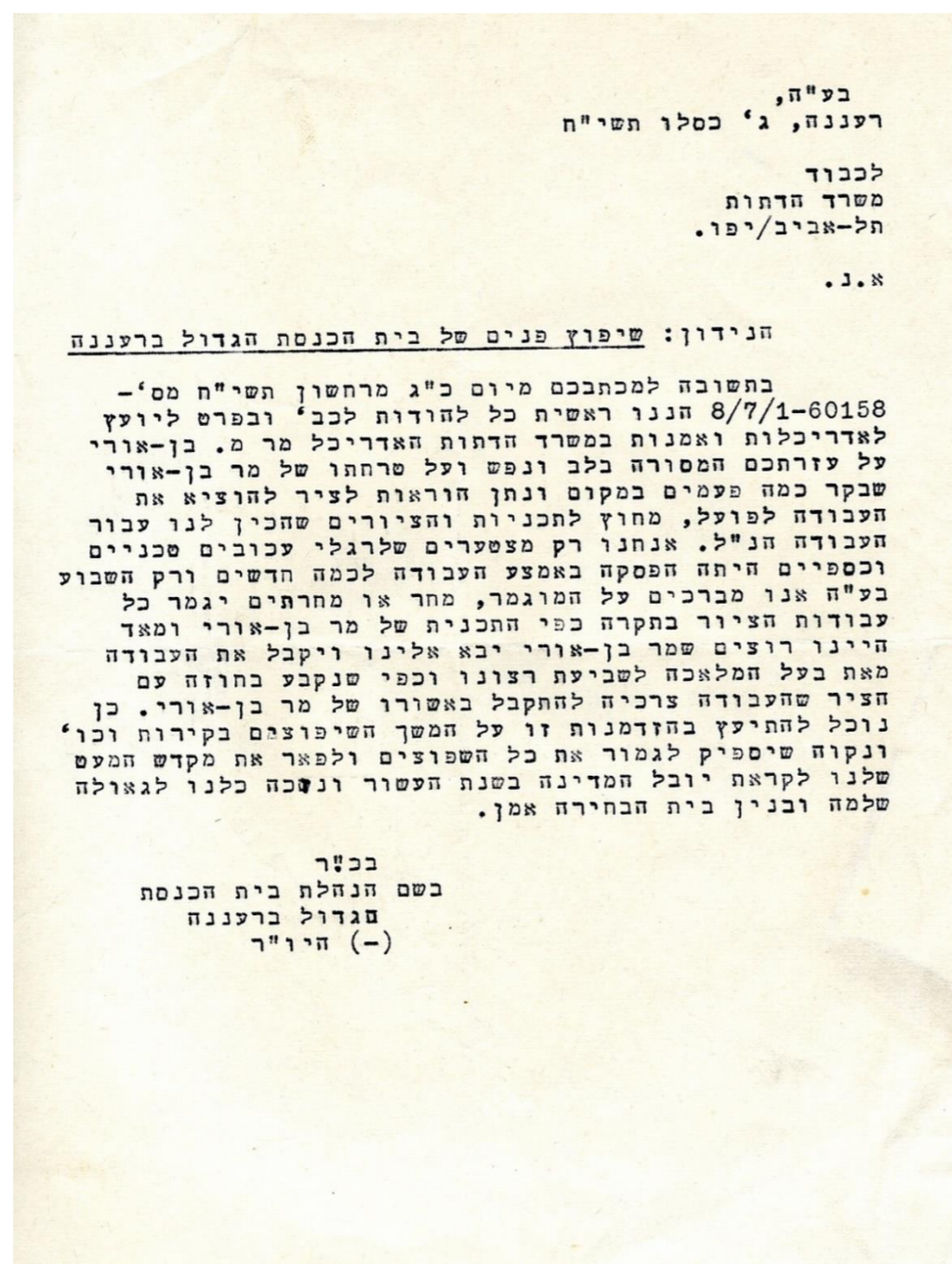
מסמך מס 13

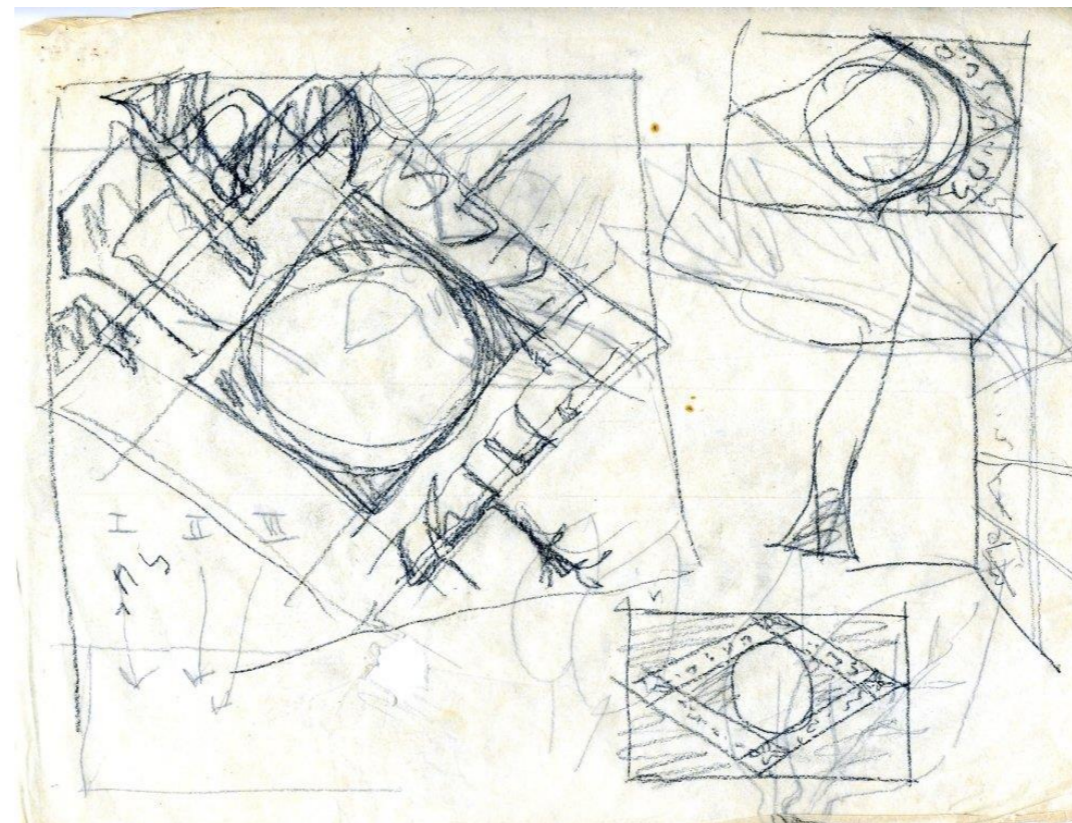
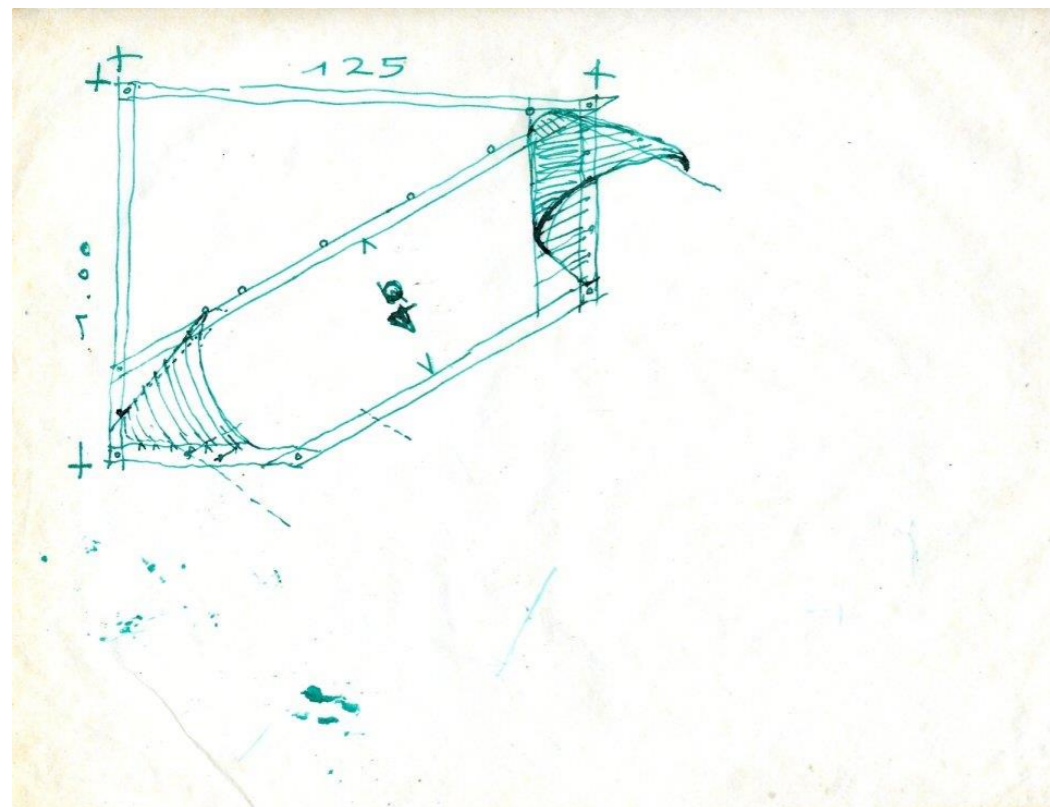
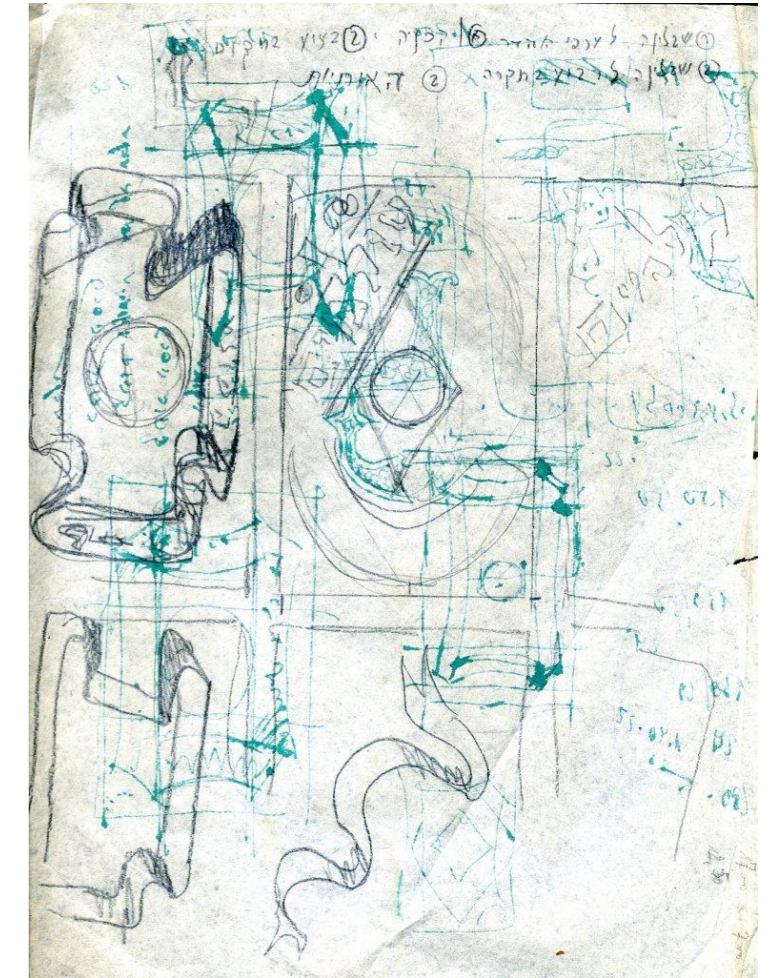
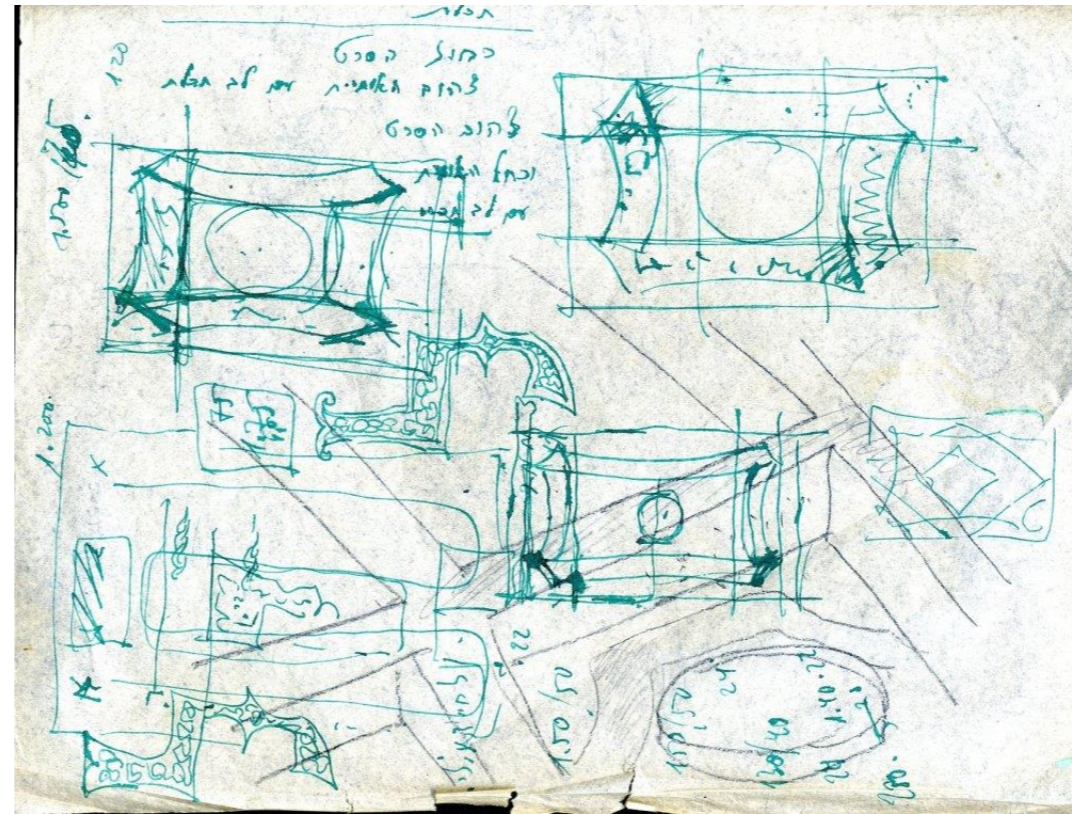
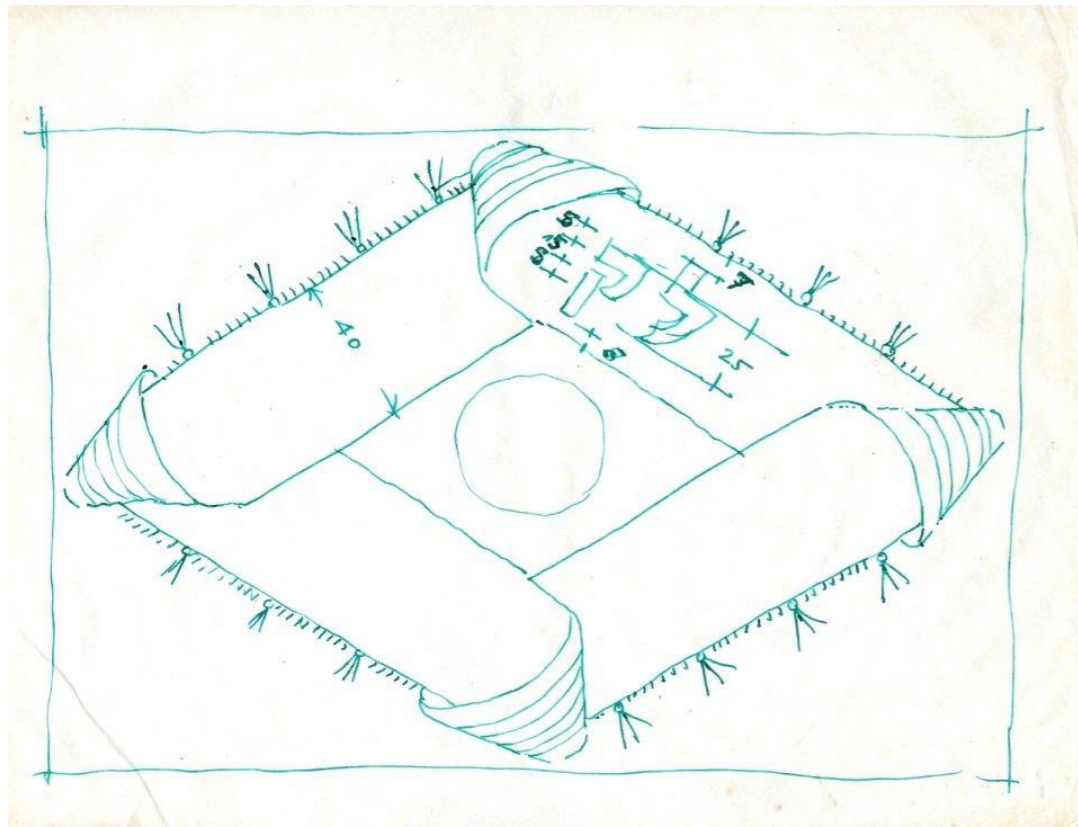
17/11/57 מכתב מבן אורי להנהלת בית הכנסת. מבקש לדעת איך העבודה מתקדמת ואם היא לשביעות רצונם.

מסמך מס 14

26/11/57 מכתב תשובה מהנהלת בית הכנסת. מודים על עזרתו ותרומתו של בן אורי ומבקשים שיגיע כעבור ימים אחדים לגמר העבודה. בהזדמנות זו מבקשים להתייעץ על המשך השיפוצים בקירות לקראת חגיגות העשור למדינה.

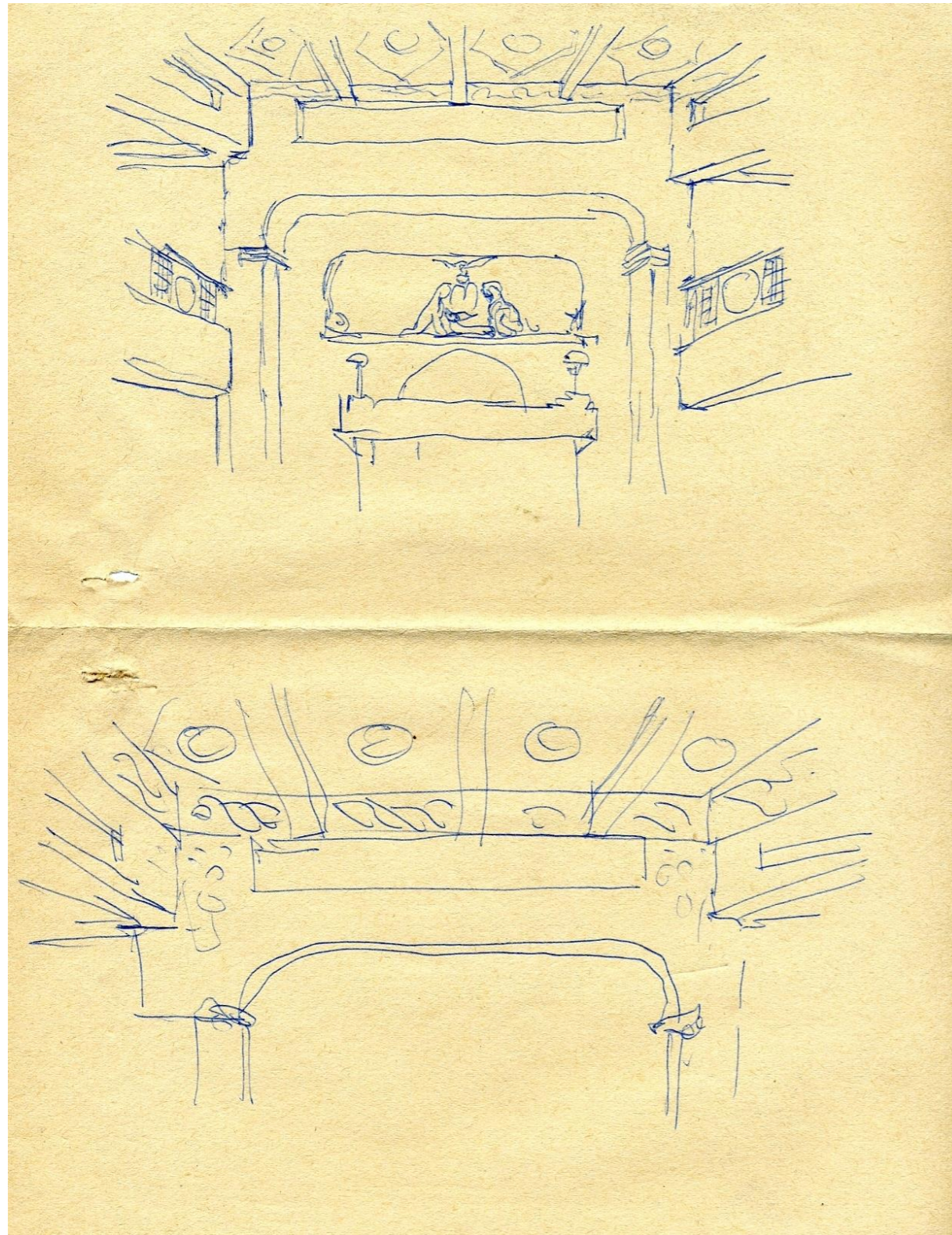

סקיצות נוספות ללא תאריך.
 כל המסמכים באדיבות יאיר בן אורי
 מוזיאון בן אורי לאמנות יהודית דתית

מסמך 16

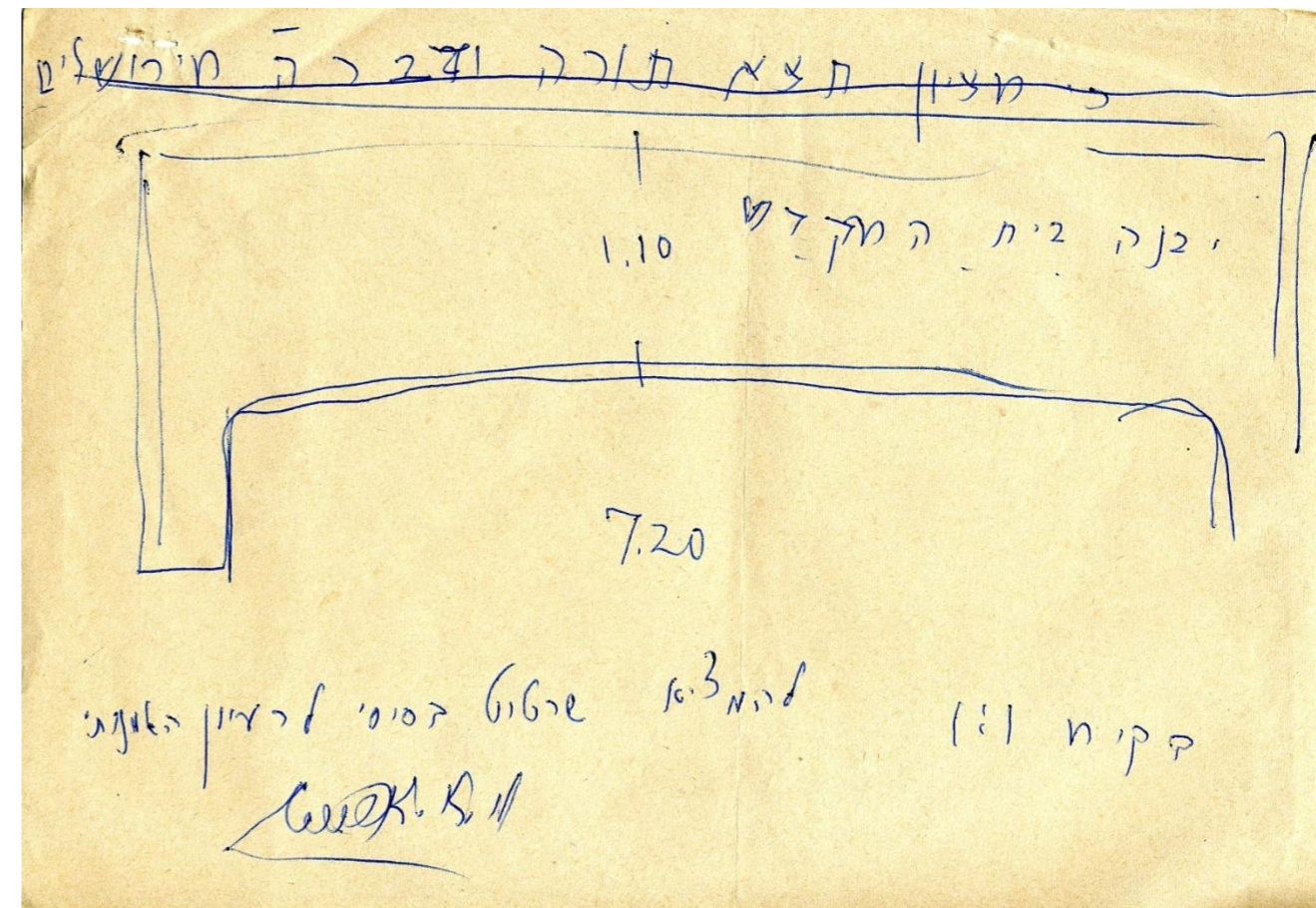
סקיצות ראשוניות של בן אורי לציור מעל ארון הקודש.

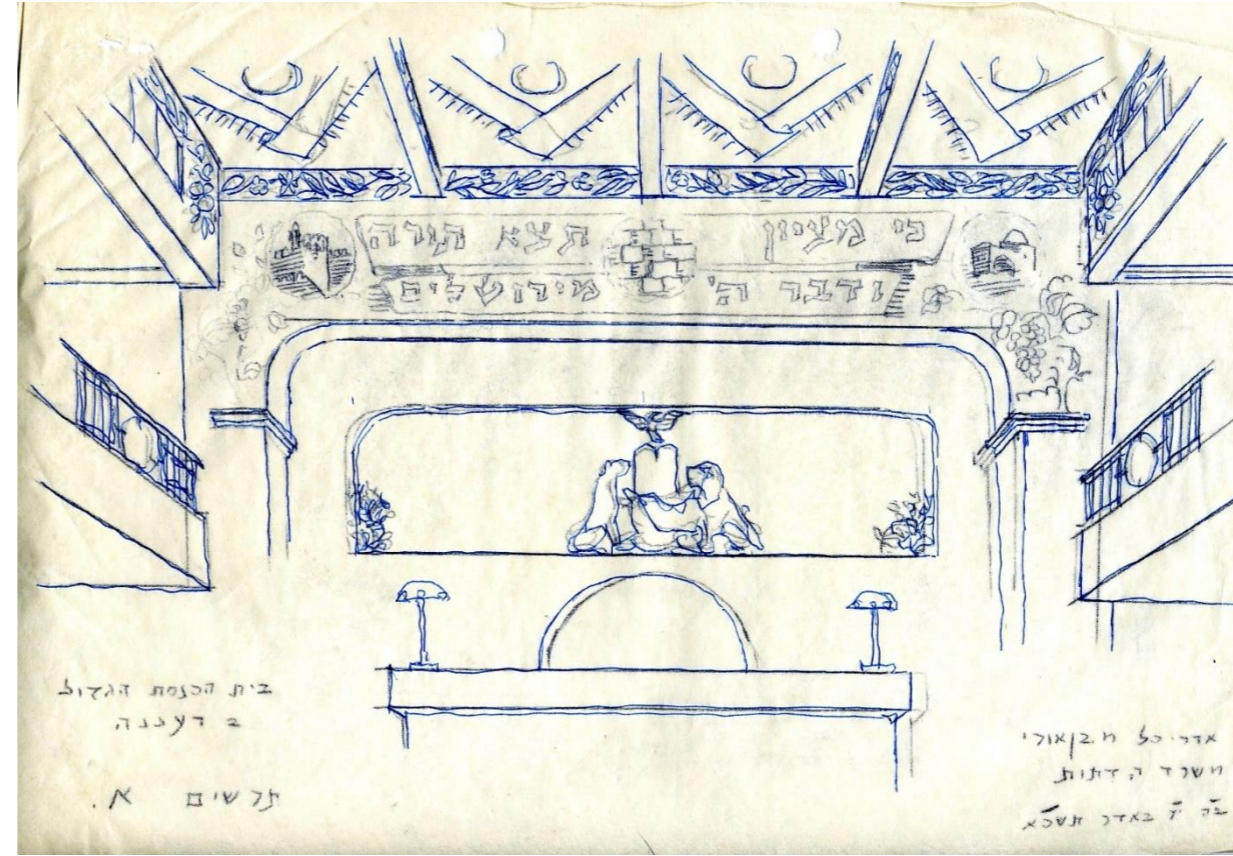
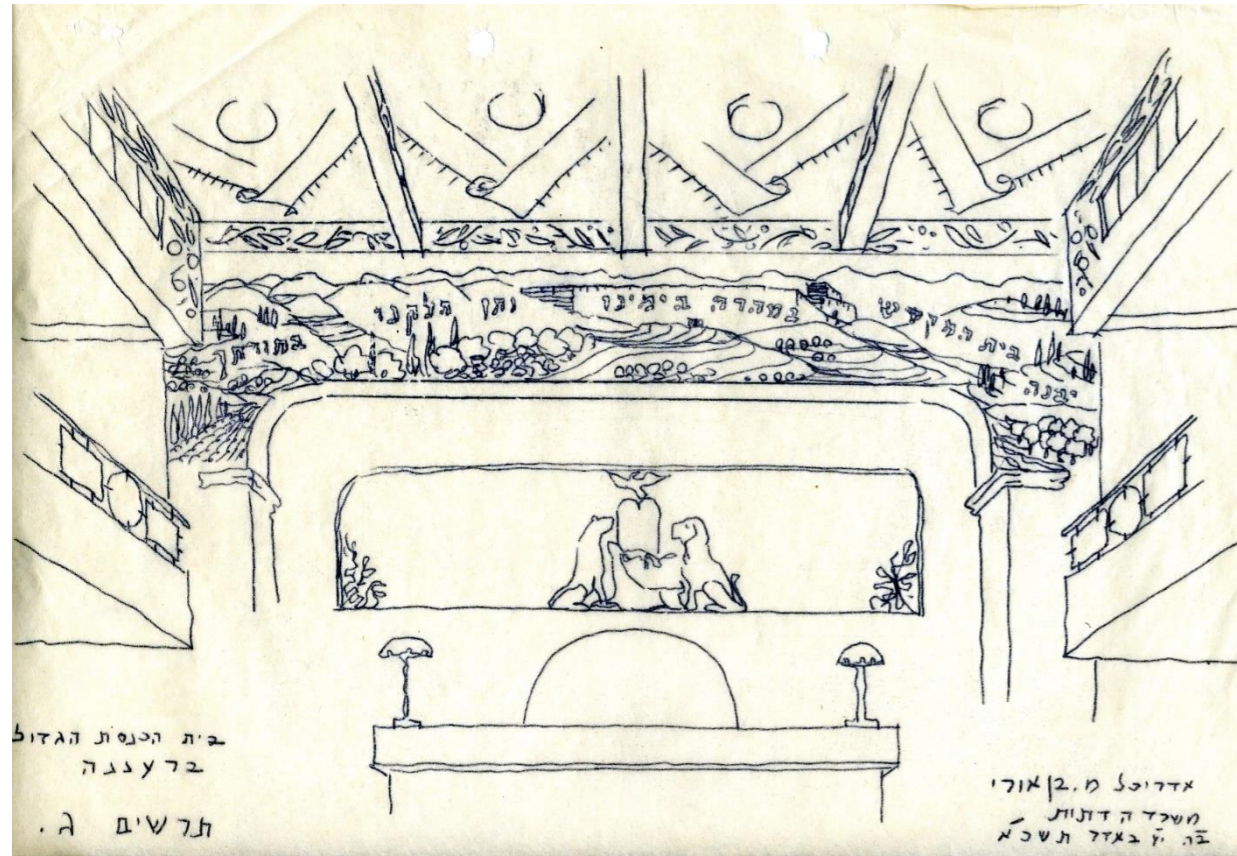

לאחר הפסקה של ארבע שנים, ממשיכה ההתכתבות בן מאיר בן אורי למר אפשטיין מטעם הנהלת בית הכנסת. לקראת עבודות המשך הציורים בן אורי מתבקש להמציא ציורים מעל ארון הקודש, ובאזור החלונות בעזרת נשים. במכתבים הבאים מביא בן אורי סקיצות מפורטות וכתובות לעיטור חלקים אלה. עם זאת, רעיונותיו של בן אורי מחלופת המכתבים של 1961 לא יצאה אל הפועל בסופו של דבר מסיבה שאינה ברורה. את הציורים הקיימים היום צייר כפי הנראה אריה קובובויץ שצייר את קומת הקרקע בבית הכנסת.

מסמך 15

ללא תאריך, בקשה ממר אפשטיין לציור בקיר שמעל לארון הקודש. כולל מידות השטח.

מסמכים 17,18
 5/3/61 שתי הצעות לציור ולכיתוב מעל לארון הקודש (כפי הנראה מתוך שלוש הצעות)
 הצעות אלו לא בוצעו בסופו של דבר.

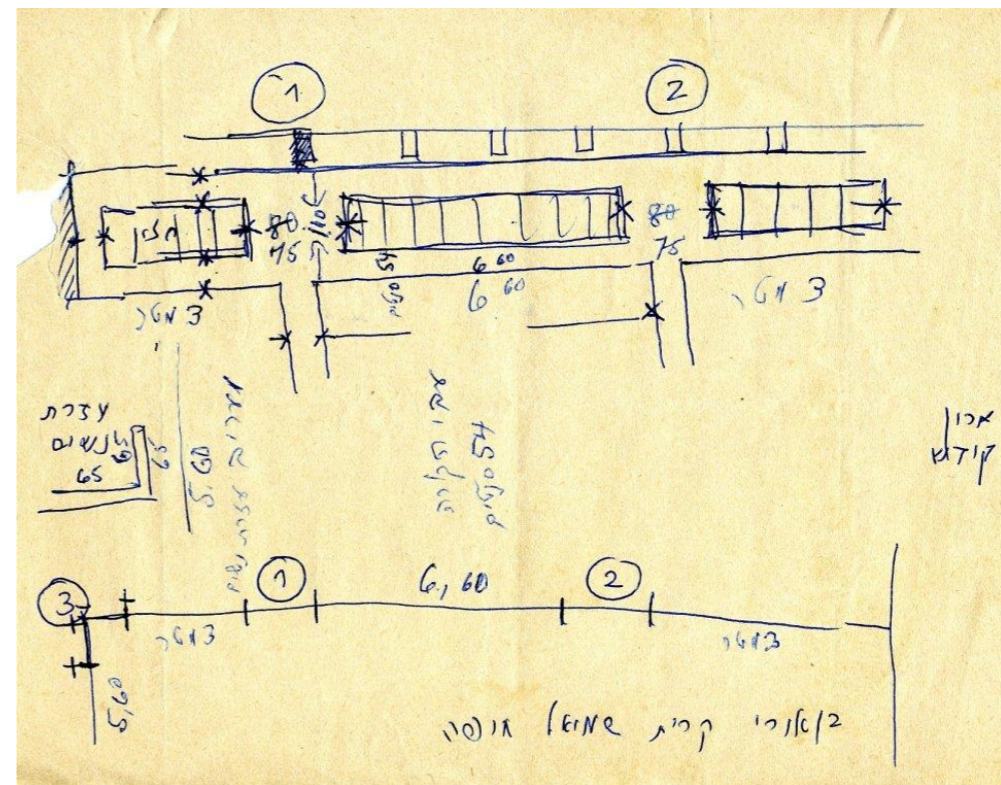
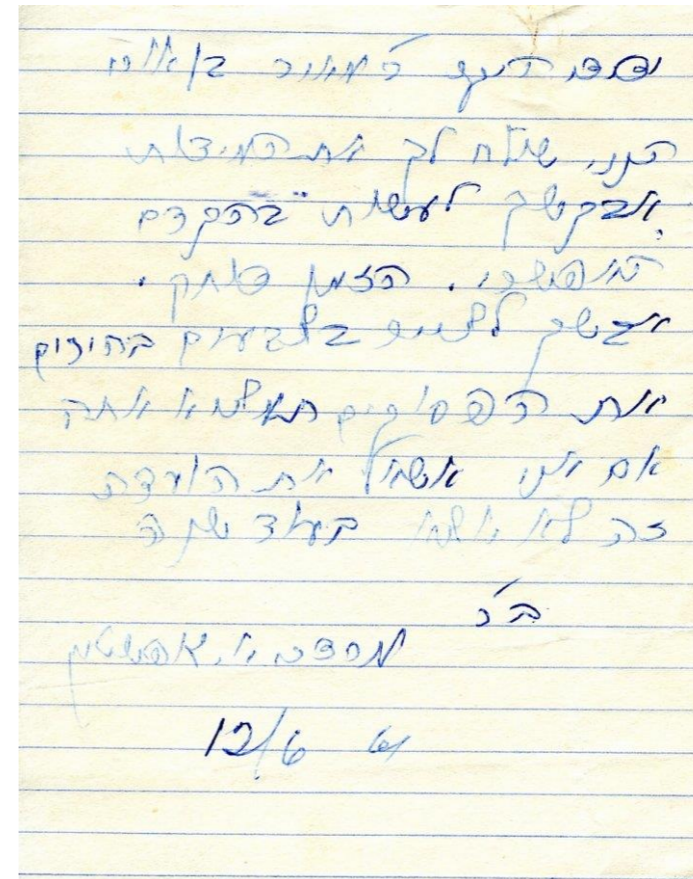
מסמך 19

ציור בק"מ 1:1 באורך 7.2 מ'x1.2 מ', תוכנן להיות מעל ארון הקודש, יחד עם הכיתוב "יבנה בית המקדש, כי מציון תצא תורה". גם ציור זה לא בוצע. במכתב האחרון (מסמך 22) מה- 9/8/61, נכתב בידי בן אורי שעדיין לא נתקבלה החלטה לגבי הציור בקיר המזרחי, מעל לארון הקודש.

מסמך מס 20

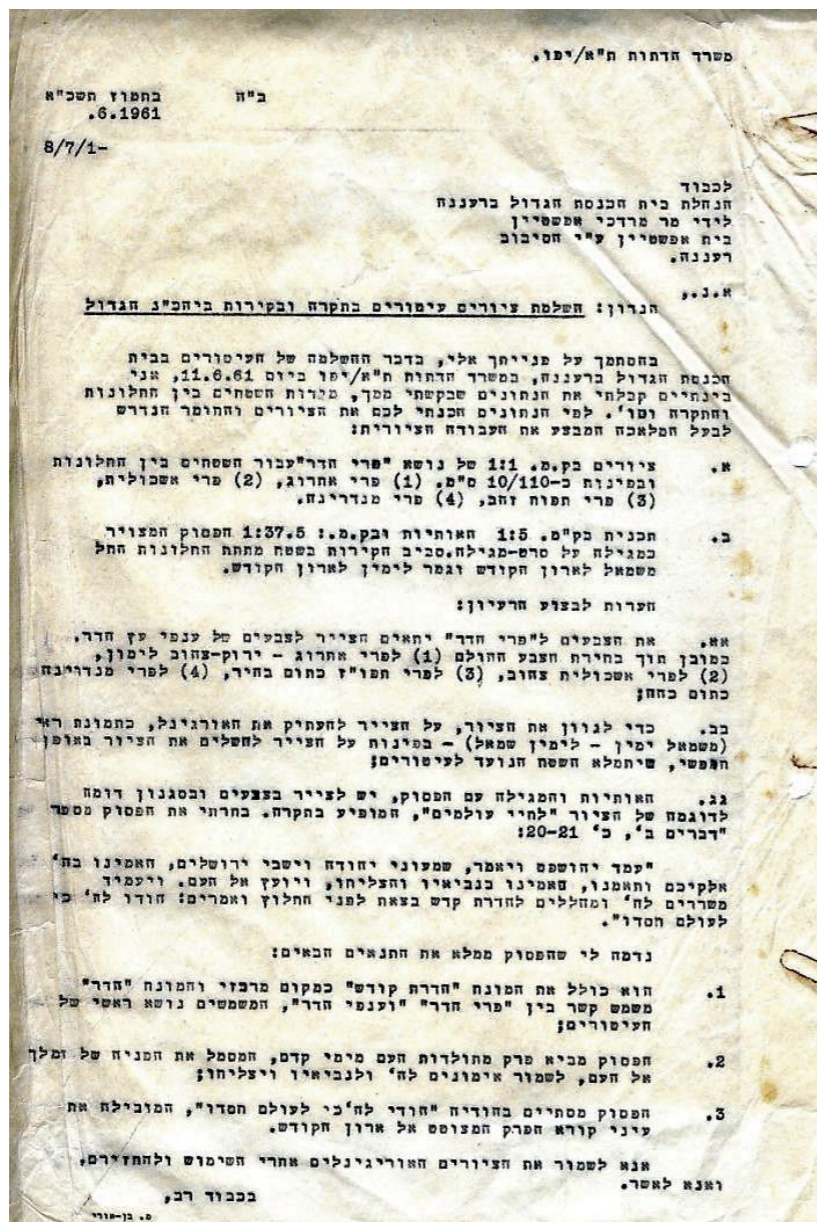
12/6/61 - מכתב מבית הכנסת
לבן אורי ובו הוא מתבקש
להכין תוכנית לציורים עבור
השטח שבין החלונות. מצורף
מידות השטח המבוקש.

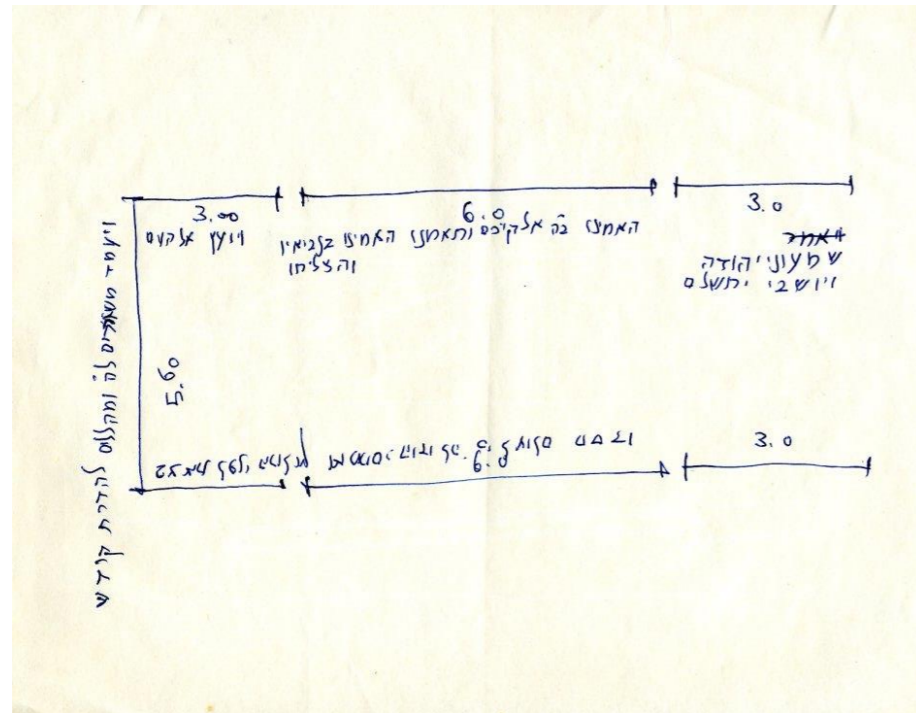
מסמך מס 21

6/61 - מכתב תשובה להשלמת הציורים. מצרף את המסמכים הבאים:

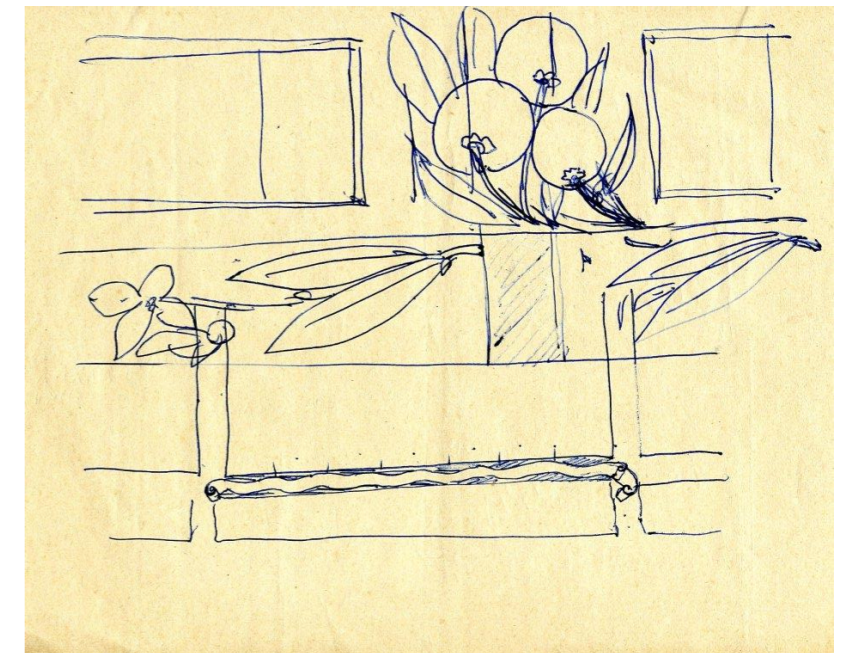
- א- ציורים בקנה מידה 1:1 של נושא "פרי הדר" לשטחים שבין החלונות ובפינות- אתרוג, אשכולית, תפוז ומנדרינה (מסמך 21א, ב)
- ב- מכנית בק"מ של 1:5 האותיות והפסוק המצויר כמגילה על סרט מגילה, סביב החלונות ובשטח שמתחת לחלונות. הפסוק מתחיל משמאל לארון הקודש ומסתיים מימין לו. הפסוק שבחר הוא מספר דברים ב', פרק כ' 21-20. בן אורי מנמק מדוע בחר בפסוק זה. (מסמכים 21 ג, ד, ה)

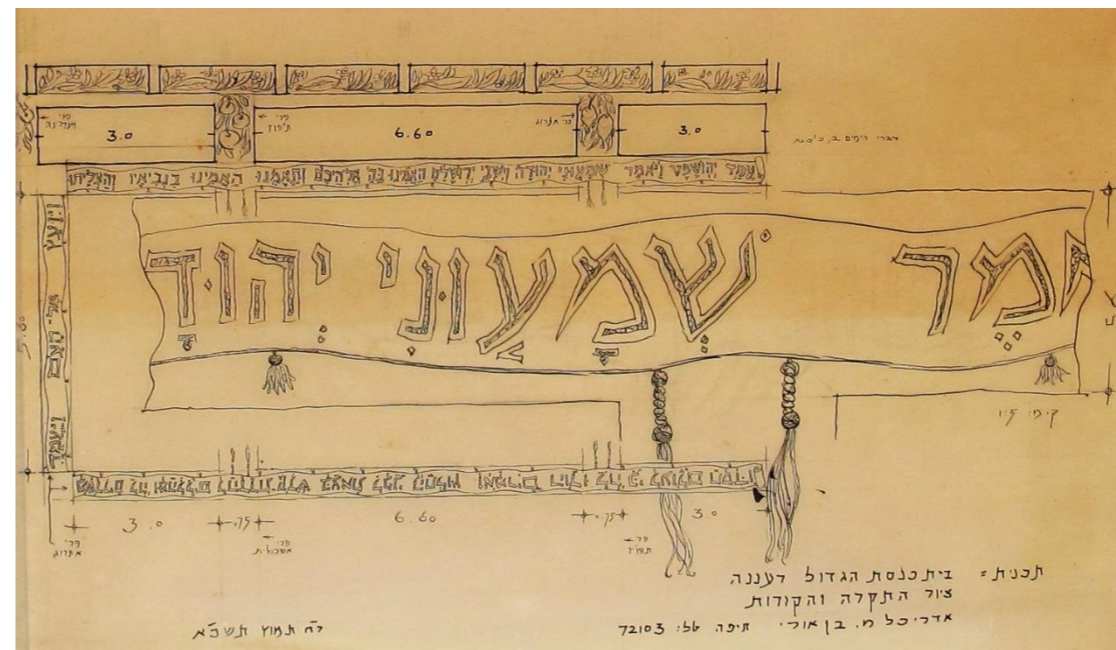
ב21
פירות הדר בקנ"מ 1:1

א21
פירות הדר בשטח שבין החלונות

שחעוני יהודה וישב ירושלים	3.0
האמנו בה אלקים ותאמנו האמנו בניאין והצליתו	6.0
ויזעזע אלקים	3.0
ויזעזע אלקים לה' ומהללים להדרת קדש	5.6
בצאת לפני החלוץ ואמרים	3.0
	6.0
הודו לה' כי לעולם חסדו	3.0
עמד והושפט ויאמר	3.0
עמנו יהודה וישב ירושלים	6.0
האמנו בה אלקים ותאמנו האמנו בניאין והצליתו	3.0
ויזעזע אלקים	9.6
ויזעזע אלקים לה' ומהללים להדרת קדש	3.0
בצאת לפני החלוץ ואמרים	6.0
הודו לה' כי לעולם חסדו	3.0

ד21
חלוקת הפסוק
מתחת לחלונות.
מתחיל משמאל
לארון הקודש
ומסתיים מימין לו.

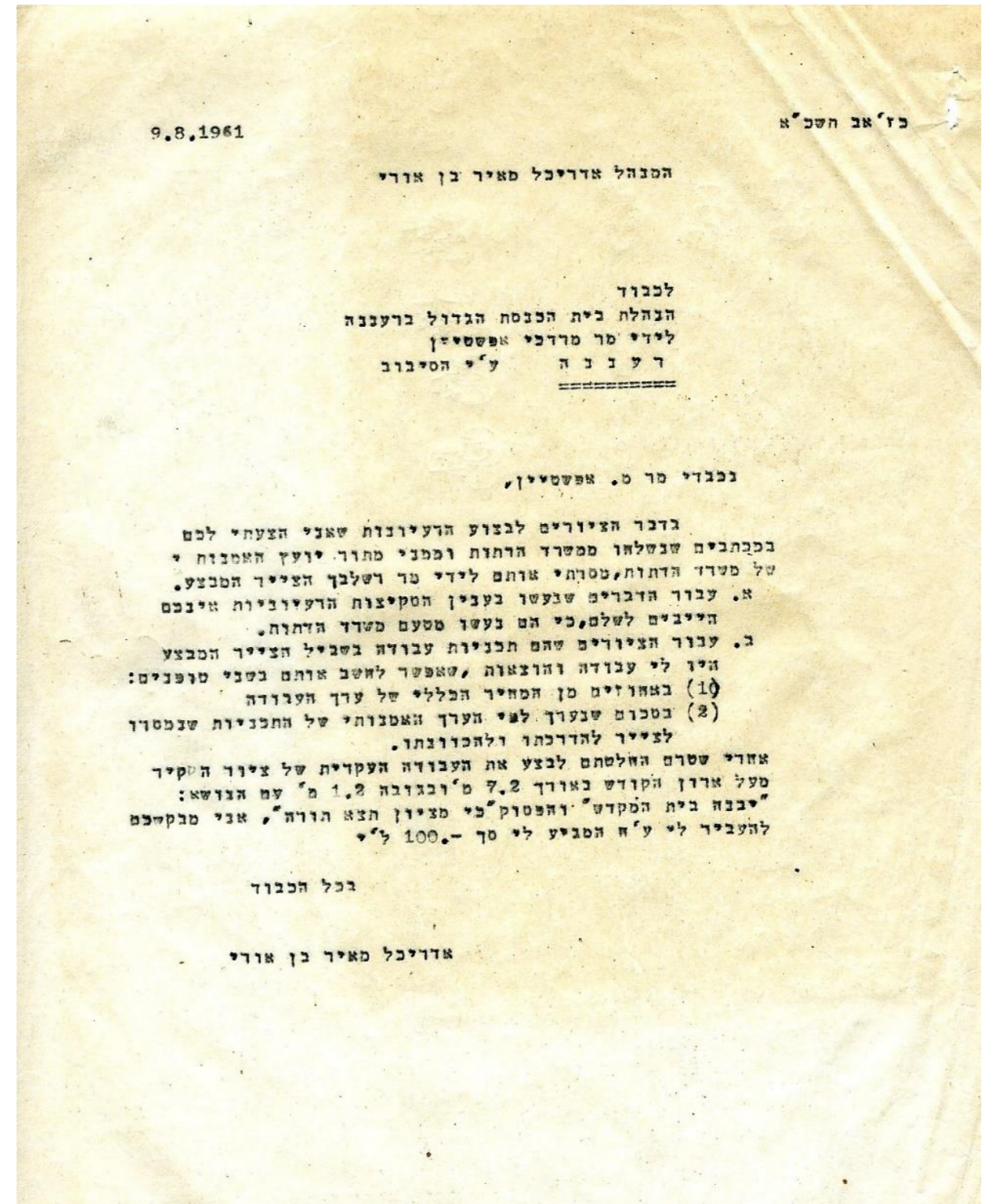

ג21
תכנית בקנ"מ 1:5 של הפסוק
בתוך המגילה כפי שתוכנן לצייר
סביב ומתחת לחלונות

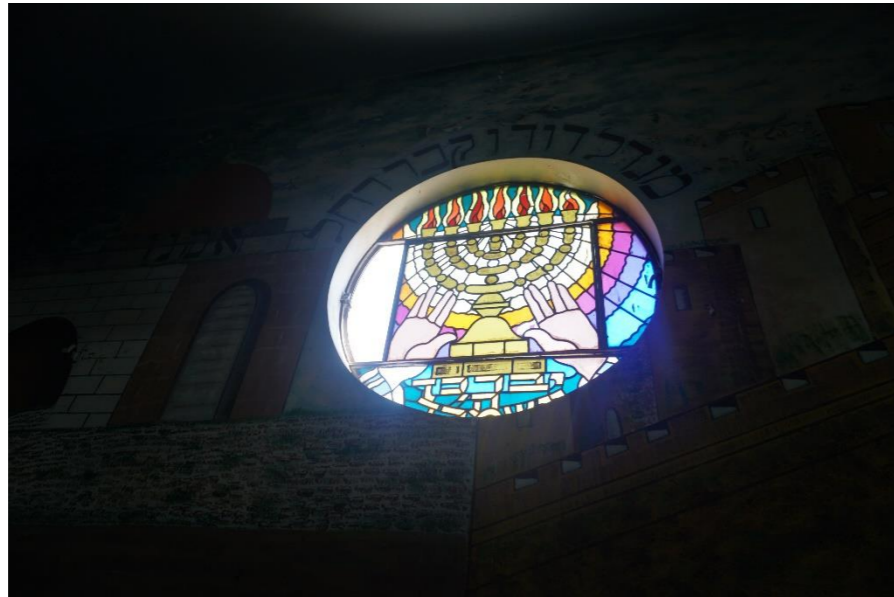
מסמך מס 22

9/8/61 בקשה לתשלום מהנהלת בית הכנסת. דיווח על מסירת הסקיצות לצייר המבצע מר רשלבך. במכתב מצוין שטרם נתקבלה החלטה על ציור קיר גדול מעל ארון הקודש במידות 7.2 מ'x 1.2 מ'. ציור זה לא בוצע בסופו של דבר אך קיימות שתי הצעות וציור ההכנה בקנ"מ 1:1 – מסמכים 14,15,16

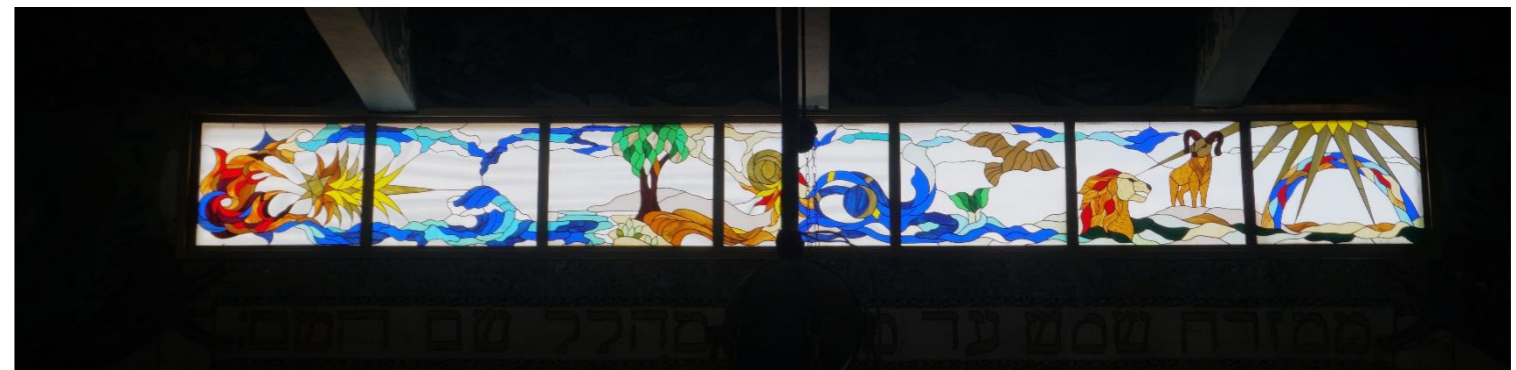
ההצעות ששלח מאיר בן אורי משנת 1961 לא התבצעו בסופו של דבר מסיבה לא ידועה. כיום ניתן לראות ציורים וכיתובים שונים שנעשו בידי הצייר אריה קוקובויץ, כפי שחתם בכניסה להיכל. ציורי הקיר של קוקובויץ מובאים בדפים הבאים.

קיר מזרחי- מאחורי ארון הקודש

קיר מזרחי- מעל ארון הקודש- לא ברור בידי מי צויירו חלונות בית הכנסת.

קיר צפוני- הכיתוב סביב החלונות בוצע בידי הצייר אריה קובובויץ אחרי שנת 2961

קיר דרומי

"ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם השם"
תהילים קי"ג

הכיתוב בחלונות העליונים ומתחת להם בעזרת הנשים. פסוקים מתהילים ושיעיהו. כיוון הקריאה מהקיר הדרומי הפינה המערבית.

3. "יברכך ה' מציון וראה בטוב ירושלים"
תהילים קכ"ח (המשך הפסוק בקיר הצפוני)

חלון דרומי:
"ויברכך וישמרך יאר י פניו אליך ויחונך. ישא י פניו אליך וישם לך לשלום". מתוך ברכת כהנים. במדבר ו'.

4. "זה השער לירושלים צדיקים יבואו בו"
תהילים קי"ח

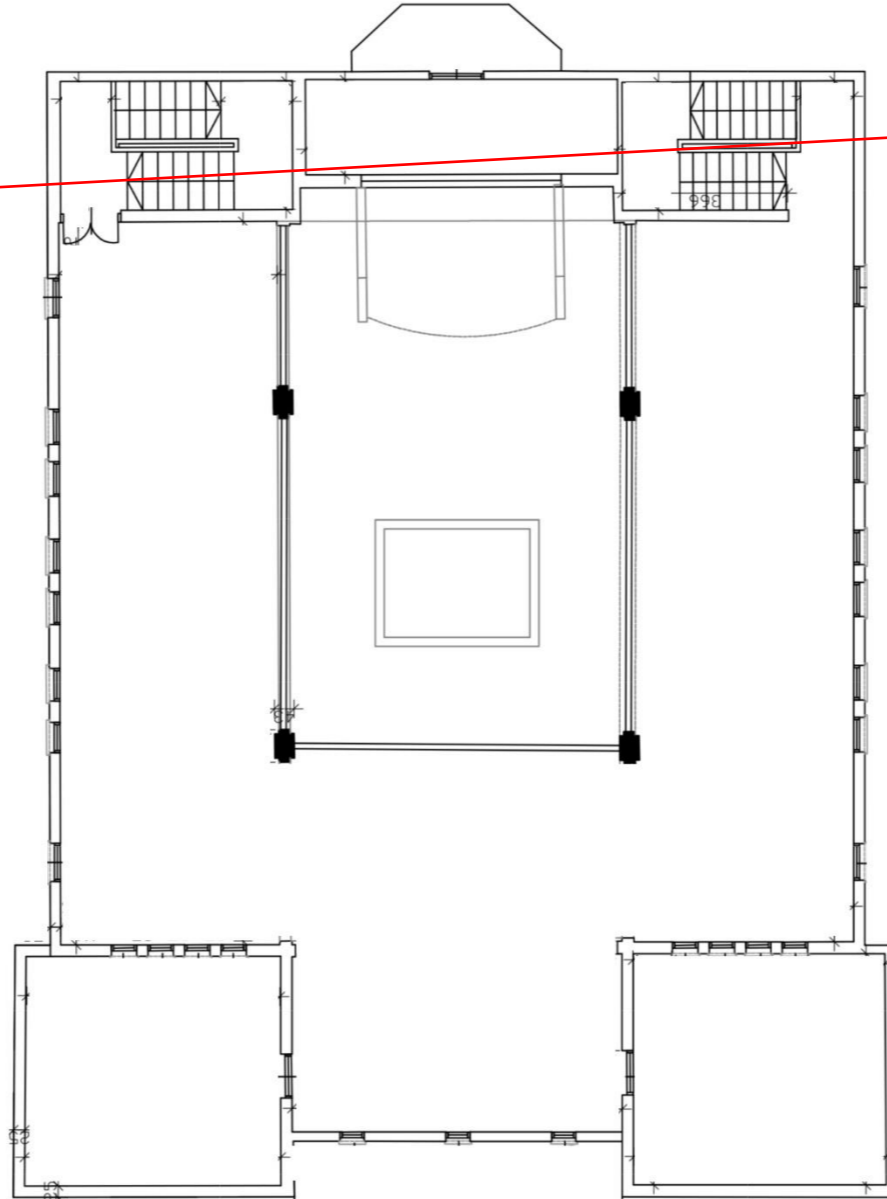
חלון צפוני:
"ויברכך וישמרך יאר י פניו אליך ויחונך. ישא י פניו אליך וישם לך לשלום". מתוך ברכת כהנים. במדבר ו'.

2. "פתחו לי שערי צדק אבוא במ אודה י"
תהילים קכ"ח

1. "למען ציון לא אחשה ולמען ירושלים לא אשקוט"
ישעיהו ס"ב

פסוק זה מחוק. למעט אותיות בודדות

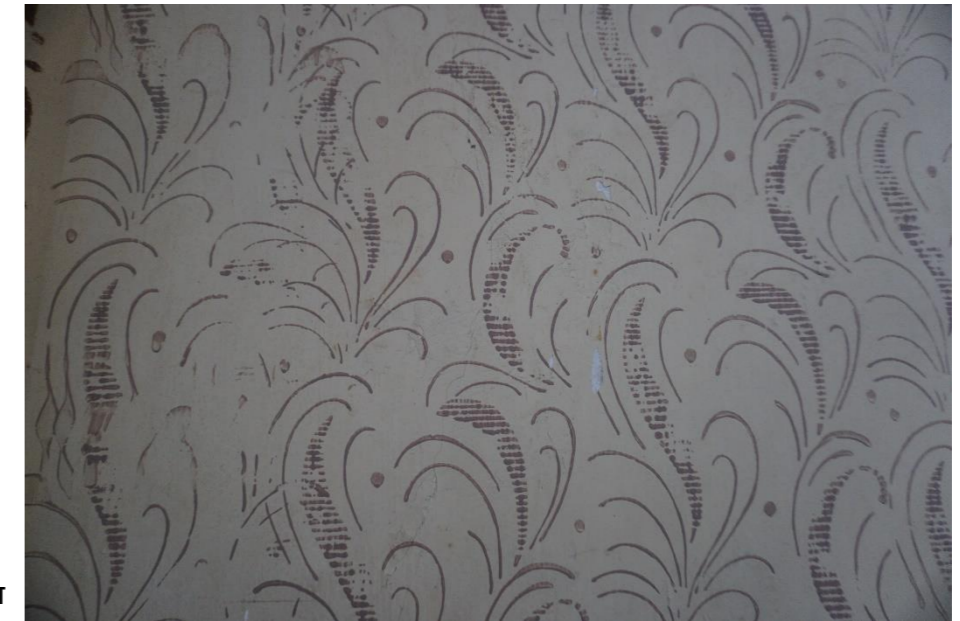
5. "ולירושלים עירך ברחמים תשוב ותשכון בתוכה כאשר דיברת" ברכת ירושלים

דמוי שיש (marbeling)

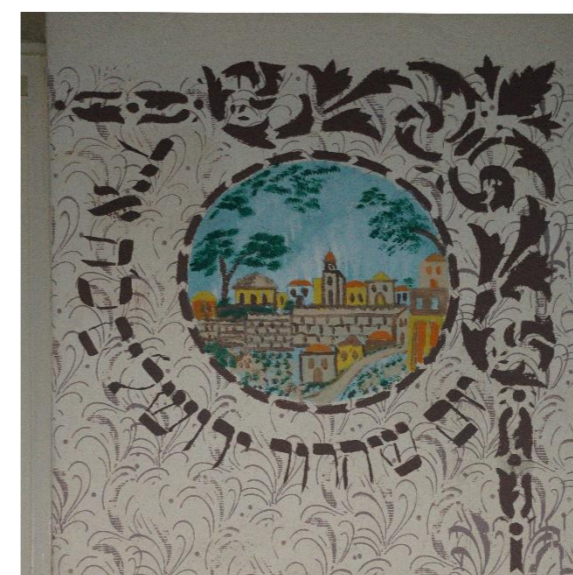
קירות ההיכל המרכזי צוירו אחרי 1961 בידי הצייר אריה קובובוויץ, כפי שחתם על אחד הקירות. ההיכל מחולק למספר אזורים שבכל אזור מצויירים פאנלים, בפינות העליונות של פאנל ישנם מדליונים ומסביבם כיתוב. בכל אזור מספר מדליונים מאותו נושא. בתוך הפאנלים, כרקע, קיימת צביעה דקורטיבית שנעשתה על ידי רולר עם דוגמא מיוחדת. צביעה כזאת היתה מקובלת בשנות ה-40-60. בנוסף לכל מלבן יש מסגרת דקורטיבית שנעשתה על ידי שבלונה. עמודי ההיכל מעוטרים בצביעה דקורטיבית המדמה שיש. צביעה כזאת היא תחליף זול לשיש אמיתי והיא נהוגה בבתי כנסת וכנסיות.

דגם הקירות. נעשה בעזרת רולר דוגמאות

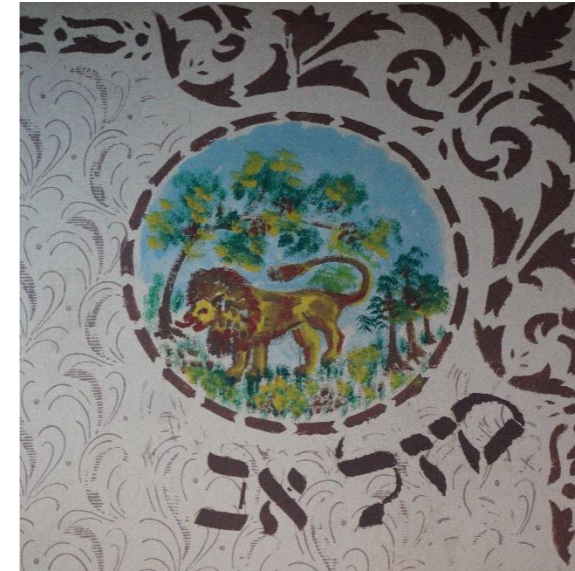
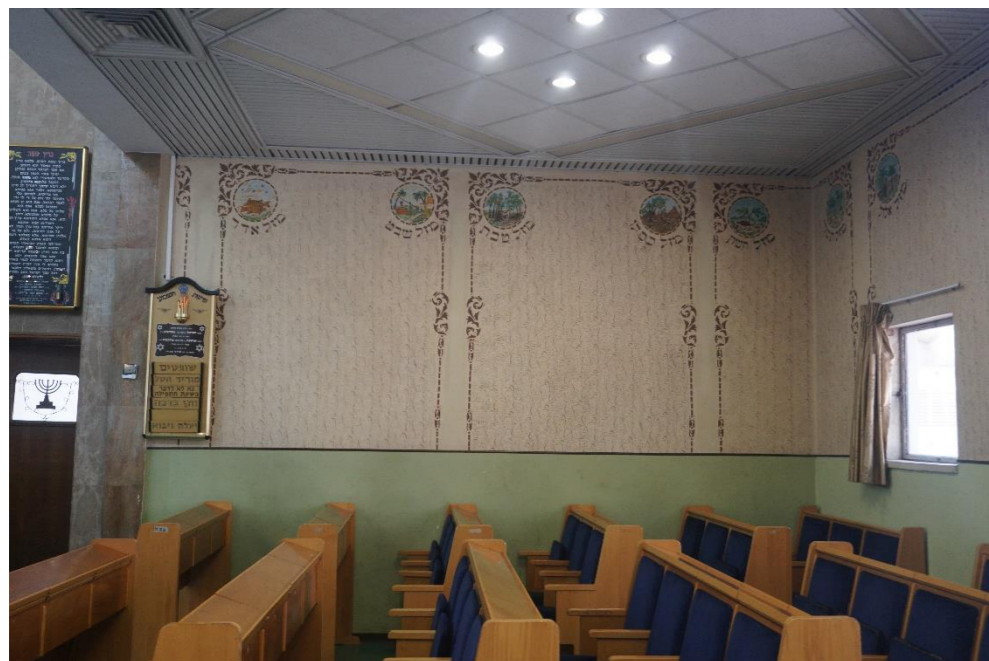
קיר הכניסה המערבי- מועדים

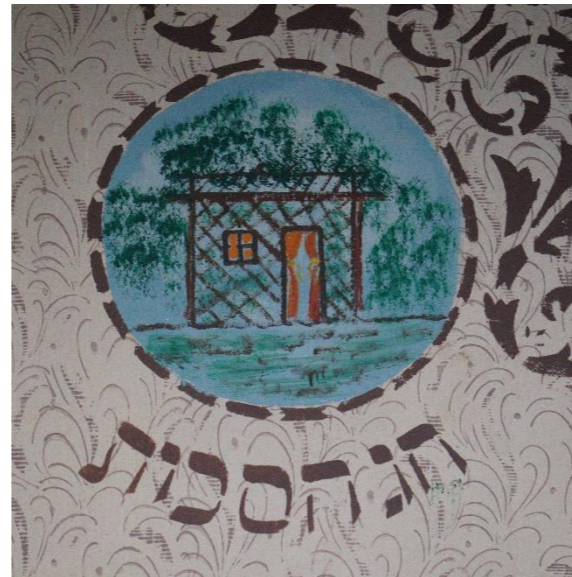
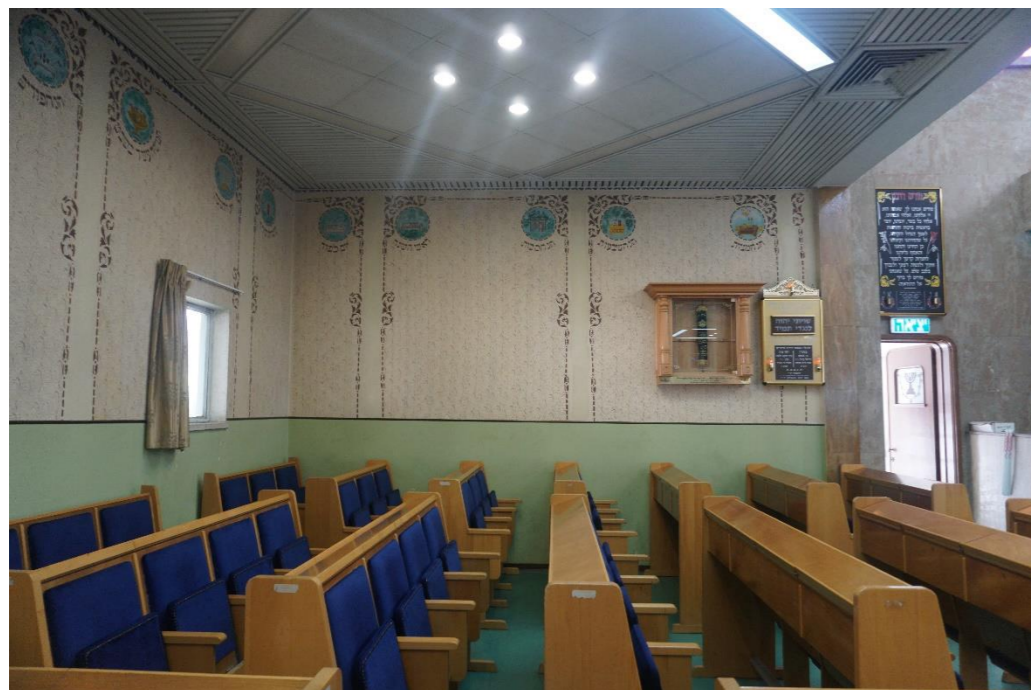
קיר דרומי חודשים עבריים

קיר דרומי ופינה דרום מזרחית - חודשים עבריים

קיר מזרחי וקיר צפוני- חגים ומועדים

הילה מסינגר שימור ושחזור ציורי קיר

www.hila-mesinger.com

mesingerhila@gmail.com

054-4333157

סקר ציורי קיר- בית הכנסת הגדול, רעננה

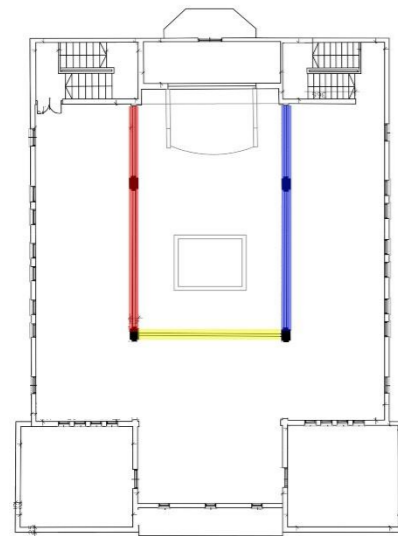
פינה צפון מערבית- פרשות השבוע

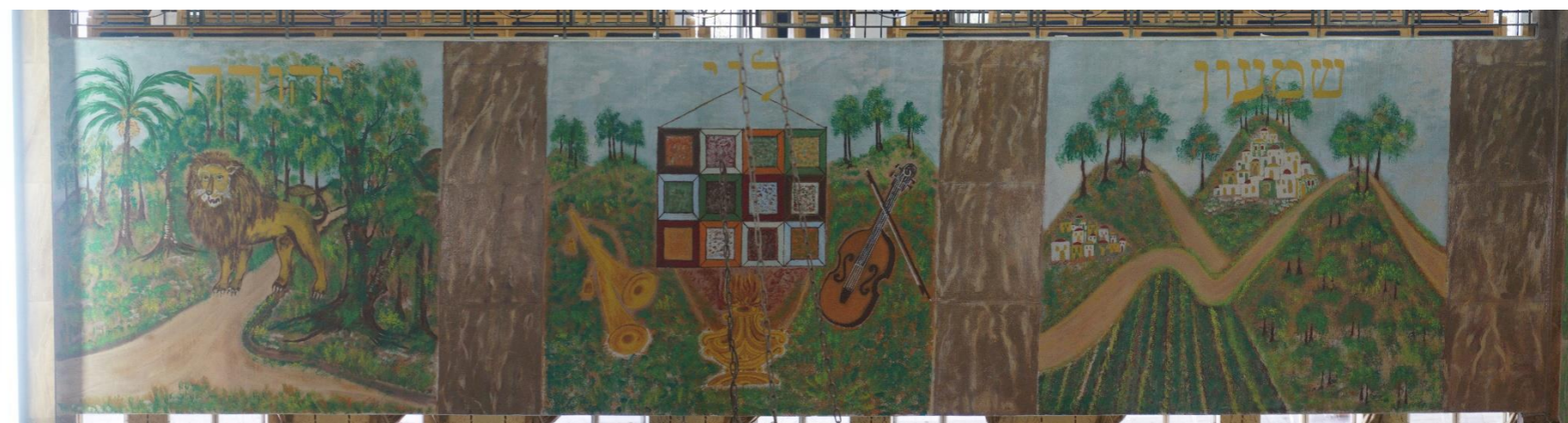
תיאור שניים עשר שבטי ישראל במעקה עזרת הנשים הפונה להיכל

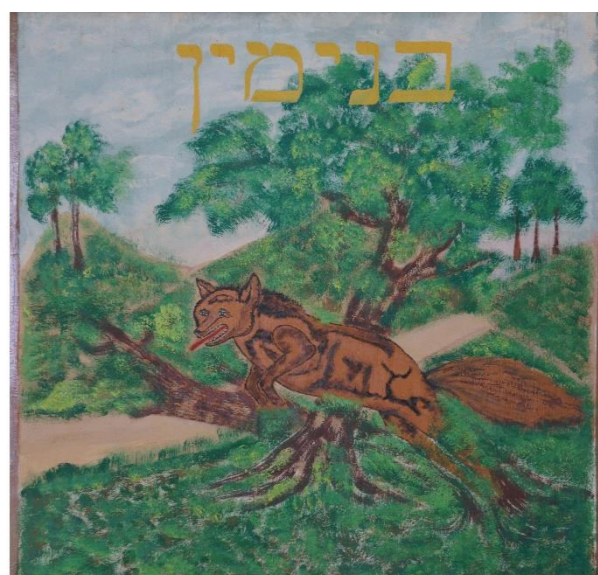
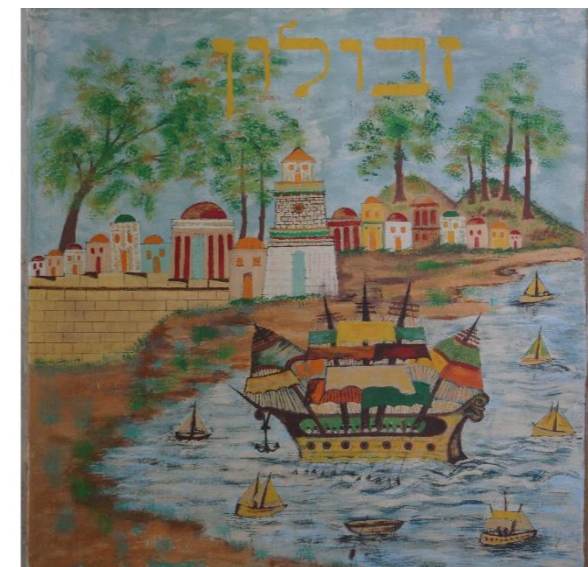
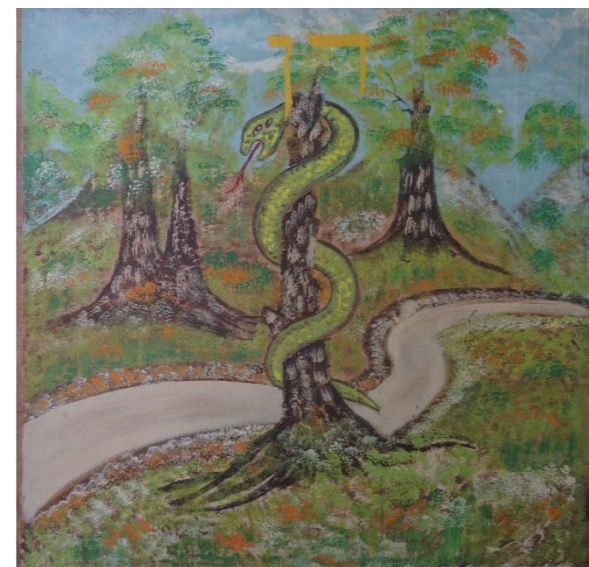
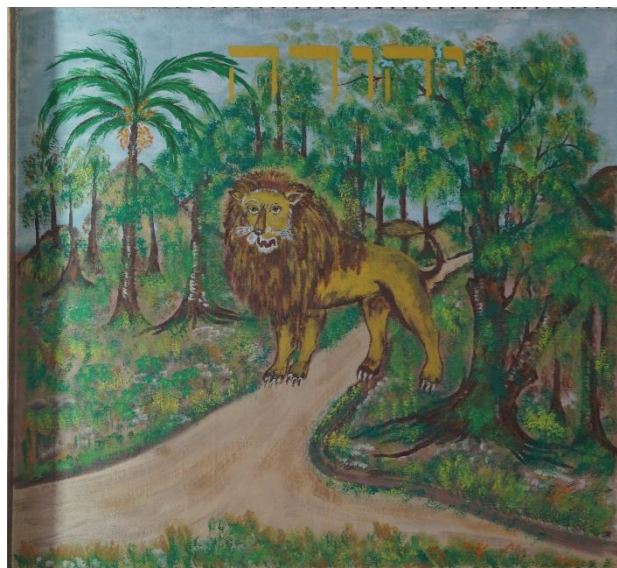
קיר צפוני

קיר מערבי ציור הכותל המערבי

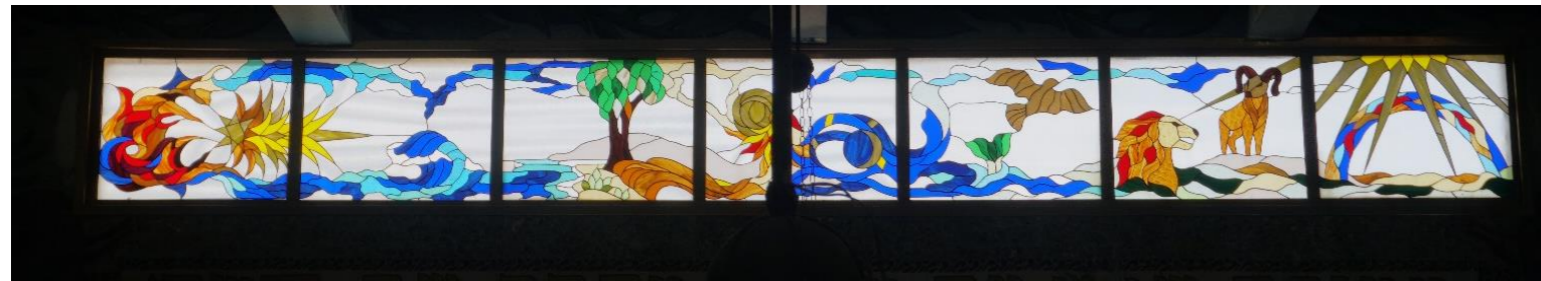

קיר דרומי

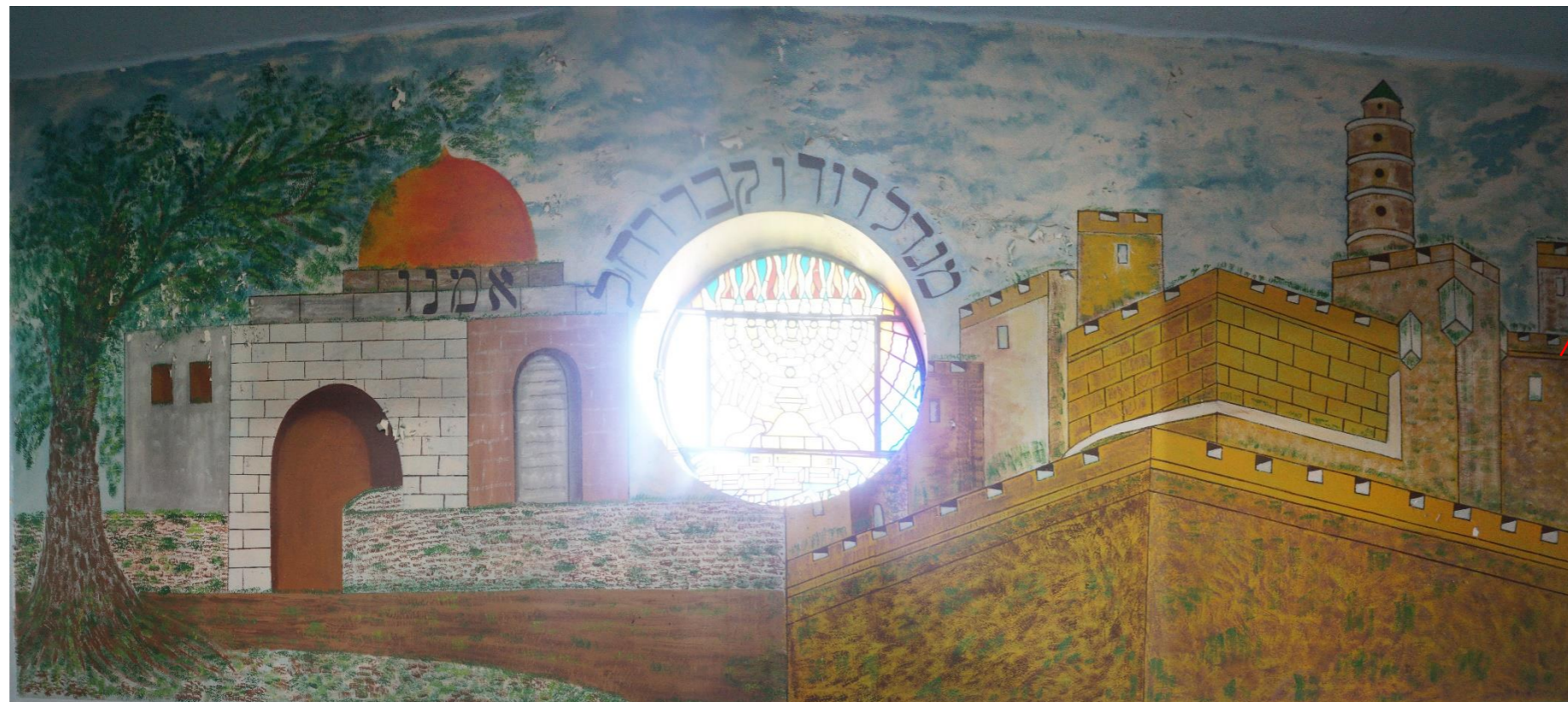

על פי מדרש רבה, אלו הם הסמלים של השבטים, כפי שניתן לראות גם בציור הקיר:

שבט	אבן	דגל	סמל	משמעות הסמל
ראובן	אדון	אדום	דודאים	בשל מסירותו ללאה אימו, על פי הסיפור המקראי.
שמעון	פטדה	ירוק	שכם העיר	על כך שקינא לאחותו במעשה שכם.
לוי	ברקת	לבן, שחור	אבני החושן	תמצית עבודת הכהונה.
יהודה	נופך	תכול שמים	אריה	על פי ברכתו "גור אריה יהודה", לבטא את מנהיגותו וגבורתו.
יששכר	ספיר	דומה לכחול	שמש וירח/ חמור	על פי הכתוב "וּמִבְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר יוֹדְעֵי בֵּינָה לְעֵתִים". / על פי הכתוב "יששכר חמור גרם רובץ בין המשפתיים"
זבולון	יהלום	לבן	ספינה	מבטאת את משלח ידו.
דן	לשם	כעין ספיר	נחש/ מאזניים	על פי ברכתו.
גד	שבו	אפור	מחנה צבא	על פי ברכתו "גד גדוד יגודנו". מבטא יכולת צבאית.
נפתלי	אחלמה	אדום בהיר	איילה	על פי ברכתו, "נפתלי איילה שלוחה".
אשר	תרשיש	צהוב	עץ זית	על שם הברכות שקיבל מיעקב וממשה "מאשר שמנה לחמו" "וְטָבַל בְּשֶׁמֶן רִגְלוֹ".
יוסף	שוהם	שחור	שור/ אגודות חיטים	דגל אפרים מצויר שור, על פי "בכור שורו הדר לו". על דגל מנשה מצויר ראם, על פי "קרני ראם קרניו". אגודות החיטים על פי חלומו של יוסף בו אלומות חיטים המשולים לאחיו המשתחוים לו.
בנימין	ישפה	צבעי כל יתר השבטים יחד	זאב	על פי ברכתו: "בנימין זאב יטרף בבוקר יאכל עד". מבטא את יכולתו הצבאית, וביצוע מבצעי לוחמה נועזים.

חלונות מצוירים

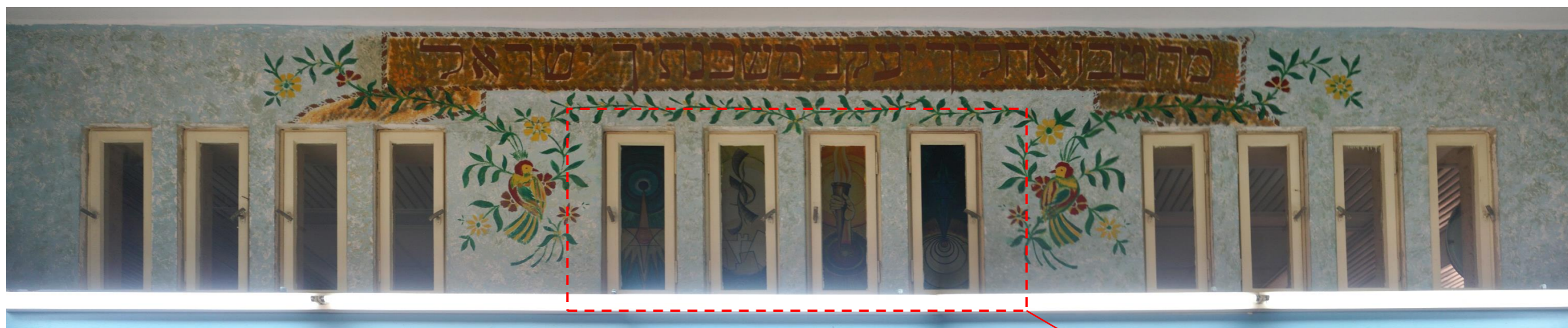
צילום פנורמי של ציור הקיר
מגדל דוד וקבר רחל

קיר צפוני

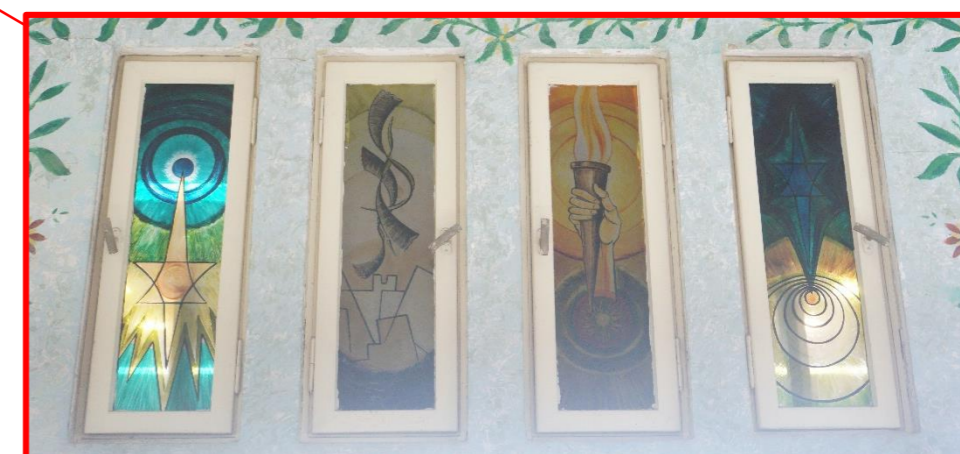
קיר דרומי

קיר מזרחי

קיר מערבי

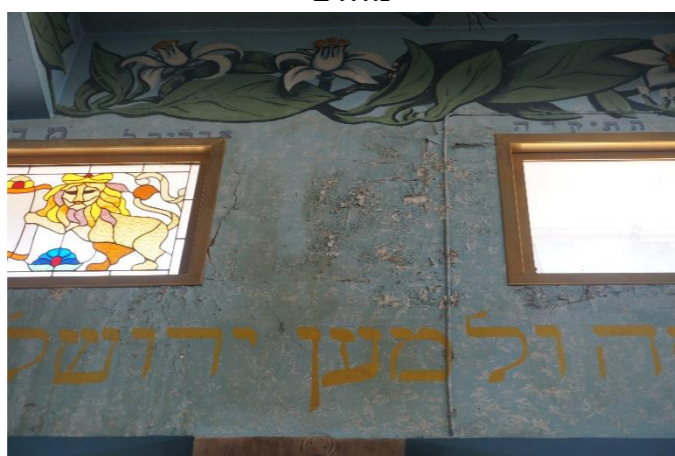

חלונות אלו כמו יתר חלונות בית הכנסת נראים בסגנון שונה מצירי הקיר. לא ברור מי ביצע את צירי החלונות

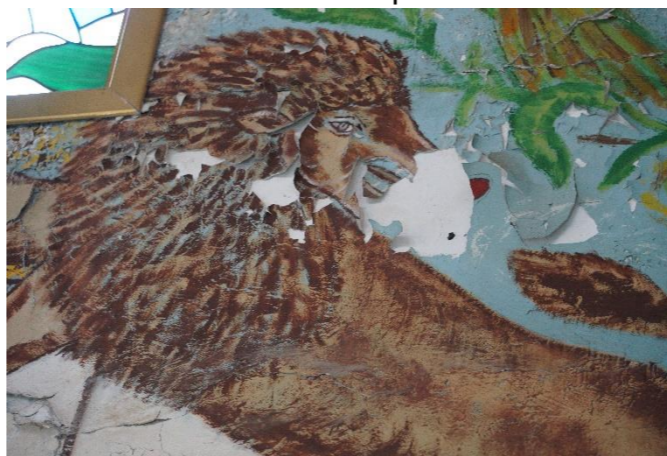
תיקוני טיח

מלחים

התקלפות צבע

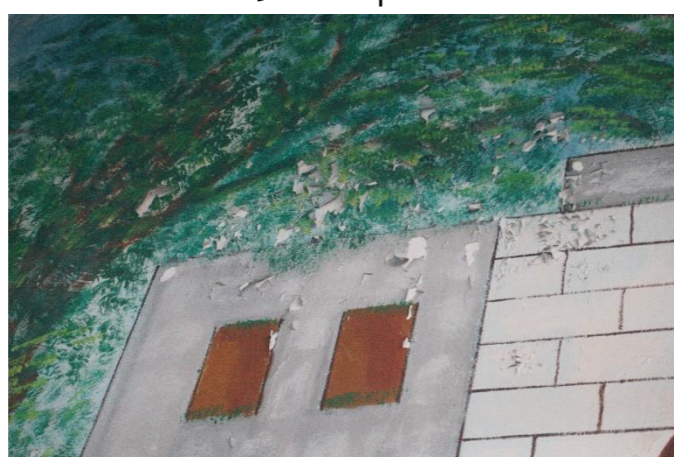

ציורי הקיר בבית הכנסת מחולקים לשתי תקופות. אם וכאשר יוחלט על שימור הציורים, יש להתייחס לשתי התקופות בנפרד ולא כאל יצירה אחת. *המלצה נוספת- בגלל חשיבותו של האמן זאב רבן. מומלץ לחקור ולתעד לעומק את ארון הקודש שנעשה בתכנונו, ואם קיימים פריטים נוספים בבית הכנסת המיוחסים לו.

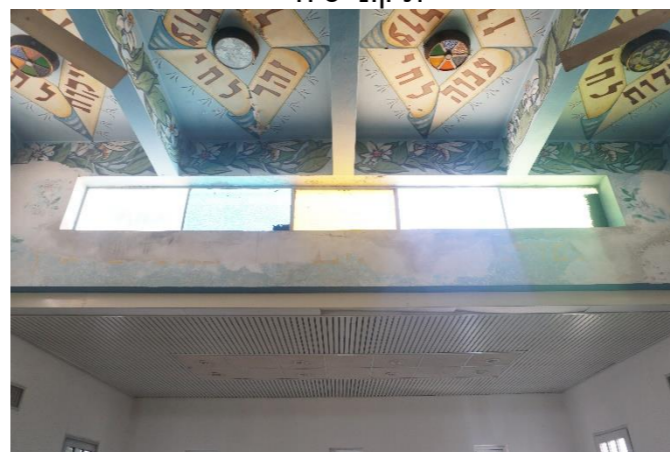
נזקים

- **רטיבות** - בקרבת החלונות ובפינות הסמוכים לתקרה העליונה קיימים היום והיו קיימים בעבר בעיות רטיבות. חלק מהאזורים נראים רטובים וחלקים גדולים אחרים נראים כי עברו תיקוני טיח לאחר טיפול ברטיבות. בעיות רטיבות גורמות להיווצרות מלחים, פטריות והתרוממות צבע ועל כן יש לטפל בכל המקומות המועדים לכניסת מים, לפני הטיפול בטיח ובצבע. יש לאטום את הגג ולאטום את החלונות. לפני הטיפול בציורי הקיר.
- **מלחים** - היווצרות מלחים היא תוצאה ישירה של רטיבות. המים מתגבשים למלחים בתהליך הייבוש. לאחר הטיפול במקורות הרטיבות יש לייבש את הטיח ולסלק את כל המלחים. יש לחזור על פעולה זו מספר פעמים.
- **התקלפויות צבע** - נוצרות כתוצאה מרטיבות וממלחים. כל ציורי הקיר והתקרה נעשו בצבעי אקריליק. צבעים אקריליים הינם אטומים ואינם חדירים למעבר מים (צבעים לא נושמים). מסיבה זו נוצרו התקלפויות צבע.
- **תיקוני טיח** - בגלל בעיות רטיבות קיימים תיקוני טיח רבים באזור התקרה ומסביב לחלונות. חלק מתיקוני הטיח מחקו כליל ציורים וכתובות.
- **צביעה חדשה** - צוקל ההיכל נצבע מחדש. ניתן לראות צבע חום מתחת לצבע החדש. הצבע החום כפי הנראה, היה צבע בסיס לצביעה הדקורטיבית של דמוי השיש, כפי שניתן לראות על עמודי ההיכל. יש לבדוק באופן נקודתי האם היה דמוי שיש באזור הצוקל ואם היה קיים, יש לשקול שימור/שחזור שלו.
- **תיקוני ציור לא נכונים** - על קירות ההיכל, ניתן לראות שינוי מהותי בין דוגמת הרולר המקורית לתיקוני ציור שנעשו כפי הנראה בשבלונות. תיקוני הציור לא נעשו בגודל המתאים ולא לפי הדגם המקורי. יש למחוק קטעים אלה ולציירם מחדש לפי המקור.

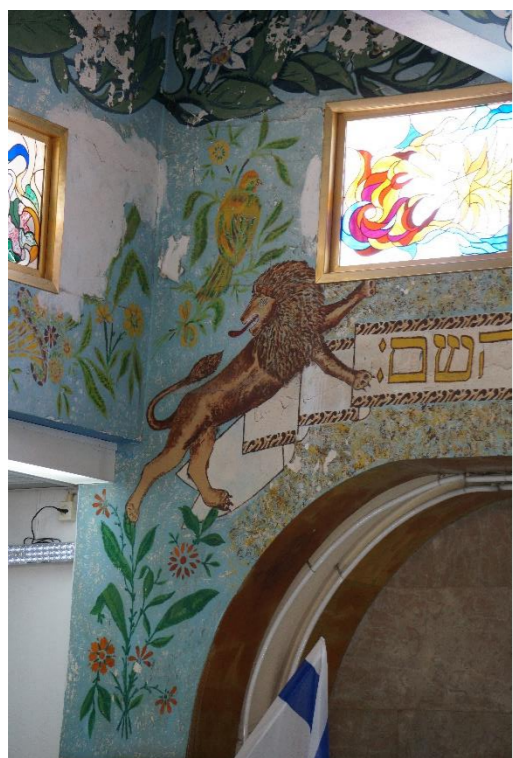
התקלפות צבע

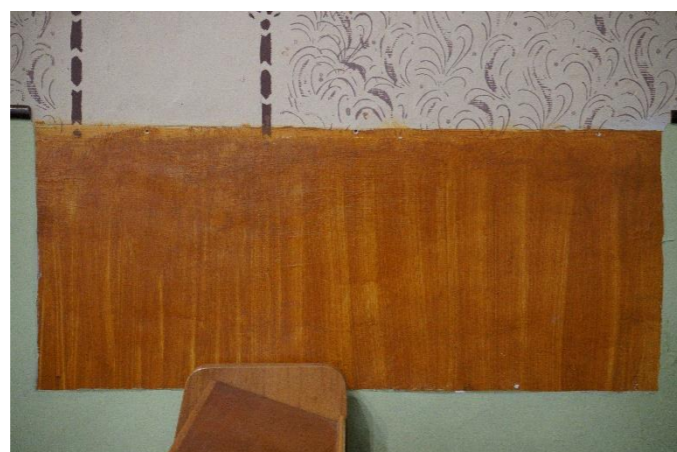
תיקוני טיח

תיקוני טיח

צביעה חדשה

תיקוני ציור

- יהודה מגידוביץ'- אדריכל. מאת: גלעד דובשני. הוצאת משרד הביטחון. עמודים 67, 69.
- ארכיון רעננה.
- ויקיפדיה- ערך שבטי ישראל; אפיוני השבטים בתרבות היהודית.
- <https://benuri.wixsite.com> אתר מאיר בן אורי
- כל כתבי היד של האמן מאיר בן אורי- באדיבות יאיר בן אורי, מוזיאון בן אורי לאמנות יהודית דתית.

תודה מיוחדת ליאיר בן אורי.